

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

An impressionistic painting of a red-roofed house, possibly a manor or a large farmstead, nestled in a lush, green, wooded area. The house has a prominent chimney and a red-tiled roof. The surrounding trees are dense and vibrant green, with dappled sunlight filtering through. The overall style is soft and painterly, with visible brushstrokes and a rich color palette.

MUSEUM NORDSJÆLLAND

HØRSHOLM

ÅRBOG 2014

MUSEUM NORDSJÆLLAND
HØRSHOLM

ÅRBOG 2014

MUSEUM NORDSJÆLLAND

HØRSHOLM

ÅRBOG 2014

MUSEUM NORDSJÆLLAND, HØRSBOLM. ÅRBOG 2014

Udgivet af Museum Nordsjælland, Hørsholm 2014

© 2014 Museum Nordsjælland, Hørsholm samt forfatterne

*Omslagsillustration: Udsnit af: Andreas Friis (1890-1983):
Den gamle fiskemesterbolig på Folehavevej. Udateret maleri.
Foto: Ole Tage Hartmann.*

*Hvor andet ikke er anført, er illustrationer i bogen gengivet
efter materiale i Museum Nordsjællands samlinger, Hørsholm
Lokalarkiv*

Papir: Satimat

Skrift: Legacy Serif

Grafisk tilrettelægning & tryk: Rosendabls A/S

ISBN 978-87-87371-52-0

MUSEUM NORDSJÆLLAND, HØRSBOLM

Sdr. Jagtvej 2

2970 Hørsholm

e-mail: post@museumns.dk

www.museumns.dk

INDHOLD

- Brudstykker af Hørsholms Skolehistorie** 6
Af Hans Jørgen Winther Jensen

- Skolebarn i Hørsholm omkring år 1900** 30
Redigeret og kommenteret af Lisbet Hein

- Skole- og musikliv i Hørsholm
i 1950'erne og 1960'erne** 62
Af Birger Julian Nielsen

- Museumsforeningen
for Hørsholm og Omegn** 84

Brudstykker af Hørsholms skolehistorie

Indledning

Fire skelsættende begivenheder har runde fødselsdage i 2014.

I 1814 blev Norge og Danmark skilt fra hinanden. Der havde eksisteret en personalunion mellem de to riger siden 1397. Danmark havde imidlertid deltaget i de såkaldte Napoleonskrige på den tabende side og blev derfor tvunget til afstå Norge til Sverige.

I 1864 gik den hidtidige danske helstat i opløsning. Slesvig og Holsten blev erobret af Preussen og Østrig. Det var en begivenhed af kolossal betydning. Økonomisk, socialt, politisk og ikke mindst af betydning for den danske selvopfattelse.

I 1914 startede Den første Verdenskrig. Det var måske den mest skelsættende begivenhed i europæisk historie i det 20. århundrede. Danmark som stat deltog ikke i krigen; men virkningerne forplantede sig også hertil. For det første deltog mange dansksindede sønderjyder i krigen,

fordi de var tyske statsborgere. For det andet påvirkedes den danske økonomi af krigskonjunkturerne; men det på længere sigt mest afgørende var, at den europæiske mentalitet ændredes voldsomt. Førkrigstidens fremskridtsoptimisme var druknet i blodbadet i Nordfrankrig.

I 2014 kan vi imidlertid også markere en festlig begivenhed i dansk historie, for i 1814 udstedte den danske stat 5 anordninger, der skulle regulere skoleforholdene i det danske monarki - i by og på land.

Selvom der er stor forskel på den skole, som disse love foreskrev, og den danske folkeskole i 2014, er der gode grunde til at fejre 200 året for lovene. Undervisningspligten var af ældre dato; men først i 1814 skabte den enevældige stat den skole, som gav den brede befolkning mulighed for at gøre sin pligt på dette område. Samfundets overklasse havde hele tiden haft mulighederne for at skaffe deres børn undervisning.

Når jeg vælger at markere 200 året for skolelovene og ikke de andre runde fødselsdage, skyldes det den aktuelle diskussion af den danske folkeskole. Den danske folkeskole er i dag en integreret del af den danske velfærdsstat. Sådan har det ikke altid været; men jeg vil gerne undersøge, hvordan skolen er blevet en af velfærdsstatens kerneydelser på lokalt plan.

Andre forhold gør det oplagt at markere denne begivenhed med beskrivelser og analyser af lokale forhold. For det første har vi lokalt på arkiver og museer det nødvendige materiale. For det andet har lokale aktører og lokale forhold haft stor betydning for skolens udformning.

Artiklen her er ikke et forsøg på at skrive den lokale skoles historie. Der er tale om nogle punktnedslag. De er dog ikke tilfældig valgte. De er valgt, fordi jeg mener, at de giver et væsentligt indblik i spillet mellem nationale og lokale forhold i Hørsholms skolehistorie og

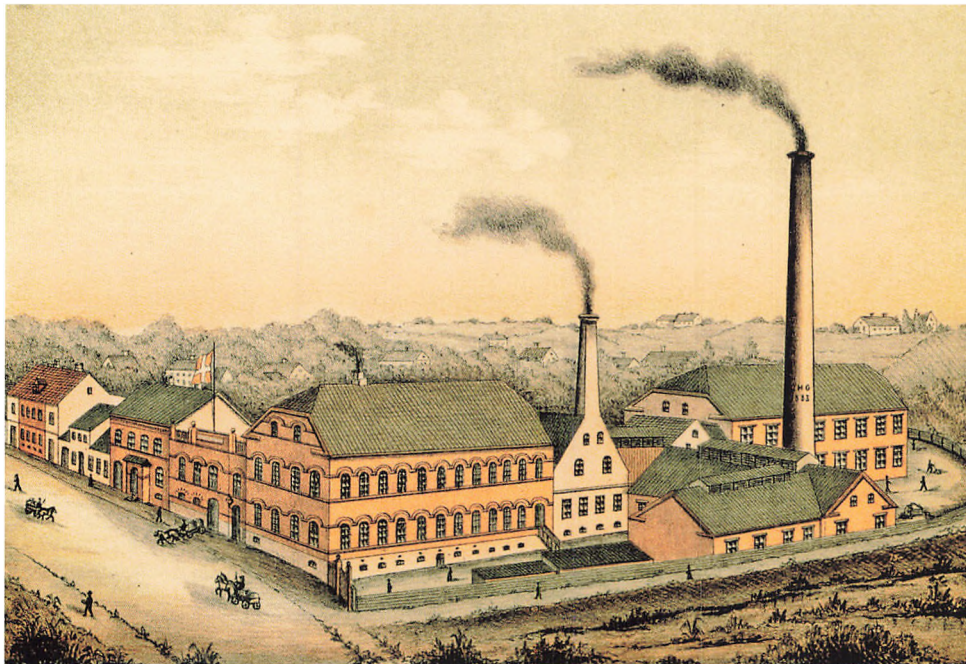
tillige kan bidrage til en karakteristik af den dominerende politiske mentalitet i Hørsholm især i slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet.

■ Foto af den gamle rytterskole i Sjølsmark, som den ser ud i 2014.
Foto: Leon Gyldmark.

Dronning Louises skole i Rungsted.

Guds ord – biblen skulle ud til folket. Og her var børnene et oplagt sted at starte. Sådan må tankegangen have været i pietistiske kredse i Danmark og Tyskland i slutningen af 1600-tallet og begyndelsen af 1700-tallet.

Det var sandsynligvis inspirationen bag københavnske præsters grundlæggelse af fattigskoler 1700-1710 og bag Frederik 4.s fattiglov fra 1708, hvor de ansvarlige blev pålagt at holde skole for børn af fattige forældre, og det var helt sikkert inspirationen for kredse ved hoffet, da de oprettede skoler forskellige steder i landet'. Her er det mest oplagt at nævne Frederik 4.s søster, arveprinsesse Sophie Hedvig. Hun havde fået overdraget godsene Dronninggård og Frederiksdal, der

lå i Søllerød og Lyngby sogne, hvor hun oprettede 5 skoler i 1721.

Allerede i 1718 havde dronning Louise, Frederik 4. hustru, oprettet en skole i Rungsted, som fungerede indtil 1790, hvor sognets skole flyttedes til Hørsholm - Folehavevej 25. Vi ved ikke meget om den med sikkerhed; men vi tager nok ikke meget fejl, hvis vi gætter på, at formålet med skolen har været det samme som formålet med de ovennævnte skoler, som hendes mands søster

■ *Farvelagt tegning af Hørsholm Klædefabrik lavet mellem 1885 og 1890.*

havde søsat i Søllerød og Lyngby. I skolefundatsen for dem hed det, at godserne skulle forsynes med skoler "paa det Vore Undersåtters Børn kunde betids lære at kiende Gud, og i saa Maader legges en god Grundvold, hvorpaa Tid efter anden deres Christendom kunde bygges, og samme til deres Sjæles bedste i deres Saligheds Sag grundfæstes"². Hvad der på nudansk betyder, at de skulle gøres til kristne mennesker – efter datidens pietistiske kristendomsopfattelse.

Ifølge denne opfattelse var det vigtigt, at den enkelte personligt tilegnede sig kristendommen, og da det kun kunne ske ved at læse de kristne tekster, var det uomgængeligt, at børnene lærte at læse. Der havde godt nok i et af udkastene til fundatsen være nævnt, at der skulle lægges vægt på andre kundskaber³. Det var væk i den endelige version, så det centrale formål forblev den kristne indoktrinering. I praksis handlede skolegangen dog ikke bare om katekismus og læsefærdigheder, men også om børnenes moral og personlige udvikling. For børnene var ikke af naturen gode og besad ikke på forhånd de dyder, som pietisterne værdsatte højest: sandhedskærlighed, lydighed og flid. De

skulle ledes på den rette vej så hurtigt som muligt og helst med begrænset anvendelse af fysisk afstraffelse. Den rette undervisning og opdragelse skulle ikke bare indgyde den kristne tro, men også sikre, at den blev omsat i praksis⁴.

Dronning Louises skole i Rungsted fortjener en nærmere undersøgelse og beskrivelse, end der er mulighed for at give her. Ikke alene fordi det var den første skole i sognet; men også fordi dronningen prioriterede den højt. Det fremgår af, at hun bestemte, at Hørsholm Gods årligt skulle betale skoleholderen, som læreren den gang kaldtes, 100 rigsdaler og 6 skovlæs brænde. De 100 rigsdaler var en stor løn⁵.

Frederik 4.s rytterskoler – rytterskolen i Sjælsmark

De kongelige godser lagde omkring 1720 beslag på omkring en sjettedel af kongeriget. De blev på det tidspunkt reorganiseret i 12 såkaldte rytterdistrikter, der blev kaldt sådan, fordi kongens rytteri blev rekrutteret her. Som led i denne reorganisering opførtes 20 skoler i hvert distrikt. De 241 skoler blev opført i perioden 1722-1727⁶.

Indholdet i undervisningen i Frederik 4.s såkaldte rytterskoler har været som i de skoler, hans søster og hustru etablerede i starten af 1700-tallet; men rytterskolene kom til at påvirke den skolehistoriske udvikling på en mere grundlæggende måde. For det første satte de nypførte bygninger højere standarder for skolebyggeri. For det andet viste de, at skoler kunne være et centralt aktivitets- og ansvarsområde for en konge, der ville gøre befolkningen til gudfrygtige og nyttige undersåtter⁷.

Den høje bygningsmæssige standard kan den dag i dag bevidnes her i Hørsholm Kommune, for vi har en rytterskole opført i 1724, der ligger i den gamle landsby Sjælsmark. Den var ligesom de 239 andre rytterskoler opført i grundmur i modsætning til de andre lerklinede bondegårde i landsbyen. Desuden havde den tegltag i modsætning til gårdenes stråtag og var på hele ni fag. Med sin størrelse og soliditet har den virket imponerende.

Af de ni fag var de fire til beboelse, de tre til skolestue og de to til stald. Når skolen rummede såvel beboelse som stald, skyldtes det, at det var meningen, at læreren eller skoleholderen, som han kaldtes, skulle bo med sin familie og sine

husdyr i skolen. Bygningen blev brugt som skole for Grønnegade skoledistrikt fra 1724 til 1852⁸.

Den enevældige stat bevæger sig ind på skoleområdet fra 1730'erne.

De ovenfor nævnte skoleinitiativer udgik fra enkeltpersoner i og omkring hoffet og gjaldt disses godser eller krongodset; men fra 1730'erne og fremefter gik staten ind på skoleområdet ved at udstede love, der var gældende for hele landet, og ved at forsøge at få dem virkeliggjort.

Enevælden blev indført i Danmark i 1660. Brugen af dette ord til at betegne styreformen får mange til at tro, at kongen kunne gøre, som han ville ved hjælp af en hær af lydige embedsmænd; men det var langt fra tilfældet. Kongen var i sin magtudøvelse i høj grad afhængig af

■ Foto fra 2012 af den bygning, som Hørsholm Kost og Realskole havde til huse i fra 1885. Adressen er i dag Rungstedvej. Foto: Leon Gyldmark.

at uddelegere opgaver og ansvar til lokale – først og fremmest de private godsejere, der ejede over 80 % af jorden i Danmark, og derfor fik disse en meget afgørende rolle at spille i de skolelove, der udformedes 1739-42. Sammen med kirkens folk.

Den økonomiske krise, som satte ind cirka 1730, og som de fleste kender, fordi den førte til indførelsen af stavnsbåndet, fik betydning for lovenes bestemmelser om finansieringen. Og den pietistiske bevægelse og det åndelige røre, som blandt andet blev sat i gang af Københavns brand i 1728, fik betydning for ønsket om at øge gudfrygtigheden, et ønske, der blandt andet resulterede i den såkaldte konfirmationsforordning, der udstedtes i 1736. Den gjorde konfirmation lovpligtig samtidig med, at det krævedes, at børnene skulle gå i skole for at blive undervist i kristendommen som forudsætning for at blive konfirmeret. Hermed blev det for første gang slået fast, at alle børn skulle holdes til skole for at lære deres kristne børnelærdom⁹.

Christian 6.s skolelov fra 1739 fulgte op på dette krav. Allerede her i 1739 indførtes skolepligt for den brede befolkning. Formuende folk derimod behøvede

ikke at sende deres små poder ud på de ufremkommelige veje, men kunne opfylde undervisningspligten ved at ansætte en hjemmelærer, som i loven fra 1739 kaldtes en informator¹⁰.

Så undervisningspligt henholdsvis skolepligt var indført længe inden 1814-reformen. Med en helt klar religiøs begrundelse.

Det er ikke stedet her at give en udførlig behandling af Christian 6. skolelove, som i ældre historieskrivning er blevet kritiseret som en falliterklæring og som “enevældens mest åbenlyse tilbageskridt”; men som i nyere forskning er bliver anset for at være skelsættende, først og frem-

■ Foto af lærer Fr. V. Tryde med skoledrenge foran “Den gamle skole på Folehavevej” ca. 1895.

mest fordi de er det første eksempel på, at staten går ind og formulerer en egentlig skolepolitik. Ligesom det er første gang, at det i dansk lovgivning kræves, at børn skal gå i skole. Eller for at være mere præcis første gang, at der indføres skolepligt for den brede befolknings børn og undervisningspligt for børn af formuende folk¹¹.

Hvad angår formålet med skolegangen, har Christian 6.s skolelove udvidet perspektivet i forhold til de skoler, som anlagdes i starten af 1700-tallet af kredse i og omkring hoffet – derunder dronning Louise. For ifølge de nye love skulle børnene ikke bare undervises i kristendommens grundsætninger, men også i at læse, skrive og regne. Dog skulle forældrene betale for undervisning i skrivning og regning.

Den daglige undervisning adskilte sig på mange punkter fra den undervisning, de fleste af os har oplevet, for børn på forskellige alderstrin og med vidt forskellige forudsætninger blev undervist samtidigt i det samme lokale. Det har sandsynligvis medført, hvad man kunne kalde en meget individualiseret undervisning. Man kunne også kalde den for kaotisk. En elev blev måske undervist eller over-

hørt intenst af læreren. En anden sad og læste højt af en lærebog, en tredje læste ligeledes højt – men af en anden bog¹².

Skolelovene af 1814.

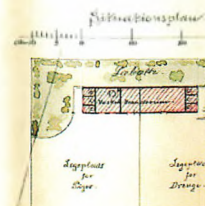
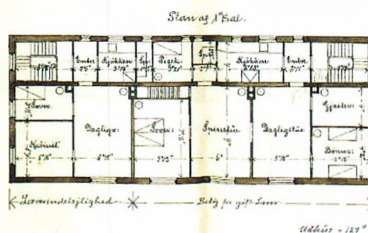
I 1814 udstedte den danske stat 5 anordninger, der skulle regulere skoleforholdene i det danske monarki, i by og på land.

Når der var tale om 5 love og ikke én skyldtes det, at Danmark var et multikulturelt monarki. Det bestod af kongeriget Danmark, kongeriget Norge og hertugdømmerne Slesvig-Holsten. Dertil kom, at der udformedes specielle regler for jøderne. Og ikke nok med, at skolelovgivningen skulle skræve over disse forskellige “lande”. Den skulle også tage højde for det måske vigtigste skel i dansk kultur og historie. Skellet mellem land og by. Derfor udformedes en lov for købstæderne og en for København, der alene i kraft af sin størrelse var noget helt specielt, og endelig en for “Almueskolevæsenet paa Landet”. Da Hørsholm tilhørte “landet” vil jeg kort omtale de vigtigste bestemmelser i denne lov.

Formålet med lovene kan beskrives som tredelt. Børnene skulle indpodes kristendommen i den lutherske udgave og i “bor-

UDKAST TIL EN SØGNEKOLE
for
HØRSHOLM.

gerlige Dyder". Desuden skulle de bibringes de kundskaber, man mente var nødvendige for at blive nyttige borgere i staten ved at blive undervist i religion, skrivning, regning samt læsning. At opdragelsen til kristne mennesker var det, der holdt det hele sammen, antydede det obligatoriske pensum. Tre af de fire bøger, der nævnes som obligatoriske, er Luthers Cathecismus, lærebogen i religion og salmebogen. På disse punkter var der intet nyt under solen; men forhistorien til lovene viser, at lovgiverne i 1814 lagde mere vægt på, at skole-

undervisningen skulle give børnene nyttig viden ud over kristendomskundskaben, end man gjorde i Christian 6.s skolelove. Desuden var undervisningen i såvel religion og læsning, som i skrivning og regning, nu gratis i modsætning til tidligere¹³.

Børn mellem arbejde og skole under 1814-lovene

Det var ikke en selvfølge i 1800-tallet, og slet ikke i 1700-tallet, at børn skulle gå i skole (var skolebørn). Derimod var det en selvfølge, at børn arbejdede. På landet

■ Udkast til sogneskole for Hørsholm. Tegningen befinder sig i Hørsholm Stadsarkiv. Ca. 1895

deltog de i landbrugsarbejdet fra en tidlig alder. Det var en nødvendighed. Derfor indrettedes bestemmelserne om skolegang herefter. Det betød, at børnene inddeltes i to klasser i skolen: Den yngste og den ældste. Den ældste gik mest i skole om vinteren, hvor der var mindst landbrugsarbejde, og var fraværende i de arbejdstunge perioder. Omvendt med de små elever. Af samme grund lagdes sommerferien i fire uger fra kornhøstens begyndelse, og forældre eller gårdmænd måtte holde deres børn hjemme i 2 til 3 uger i såtiden såvel om foråret som om efteråret.

I parentes bemærket var disse bestemmelser uden betydning for de børn og forældre, som selv sørgede for børnenes undervisning f.eks. ved at ansætte en student eller seminarieuddannet lærer til at tage sig af den sag. Det kunne være

præstens børn eller den lokale godsejers børn, som forventedes at få en bedre undervisning. Her gjaldt, som i 1739-loven, undervisningspligten, ikke skolepligten. Der var forskel på folk, og det skulle der blive ved med at være.

Selvom skoletiden var indrettet efter bøndernes behov for børnenes arbejdskraft, var der blandt de brede lags børn så mange forsømmelser, at det er blevet sagt om fremmødet i en skole her på egnen: "Læreren maa sige med Esajas, at der er ikke flere Børn i Skolen end Bær efter Høsten: her ses eet, her to, her fire, her fem børn"¹⁴.

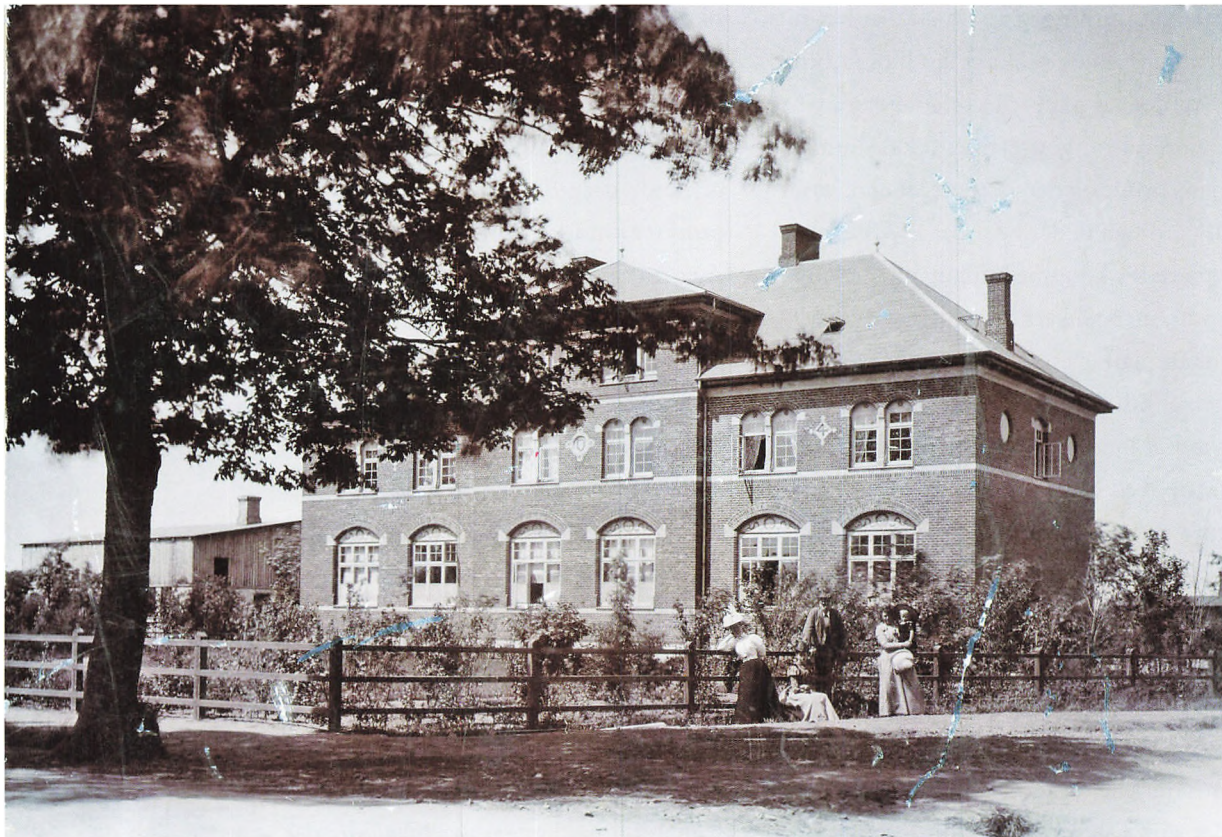
For at få forældrene til at makke ret, til at sende børnene i skole, havde man ret til at idømme mulkt – en bøde. Og det gjorde man i stor stil, hvad et hastigt blik i Hørsholm skolekommissions protokoller fra 1880'erne viser, at det gjorde man selv så mange år efter 1814, idet man kun anerkendte 3 grunde som gyldige for udeblivelse: sygdom, hårdt vejr og ufremkommelige veje.

Hvorfor blev 1814-lovene skelsættende?

På nogle væsentlige punkter var 1814-lovene en fortsættelse af Christian

■ Foto af elever og deres lærer uden for Hørsholm Skole 1914.

6.s love. På andre punkter var der tale om noget nyt. Undervisnings-og skolepligten var af ældre dato. Det var derimod nyt, at al undervisning i almueskolen på landet var gratis; men når 1814 fik så stor betydning, at man med en vis ret kan datere folkeskolens start til dette år, skyldes det ikke enkelte bestemmelser, men snarere

helheden og det samfund lovene kom til at virke i.

De blev til i en krisetid. I 1813 var den danske stat gået fallit. I januar 1814 mistede Danmark Norge ved Kielerfreden på grund af deltagelse i de europæiske krige på den tabende side. Og siden fulgte en landbrugskrise; men landborefor-

■ *Foto af Horsholm Skole, der stod færdig i 1897. Fotografiet her er taget mellem år 1900 og 1910.*

merne i slutningen af 1700-tallet havde ryddet vejen og skabt et landbosamfund, hvor der var plads til skolen. Først og fremmest var godsejernes lokale dominans brudt og der var opstået en klasse af gårdmænd, der gennem 1800-tallet oplevede økonomisk fremgang og langsomt, men sikkert overtog magten på lokalt plan. Desuden var skolelovgivningen et udtryk for, at den enevældige danske stat ønskede at give skolen en fastere form: med bedre bygninger, klarere styring, dygtigere lærere og med mere effektivt tilsyn og kontrol¹⁵.

Hørsholm 1875-1900.

Hørsholm havde siden 1785 med afbrydelser været hjemsted for husarer, garderhusarer eller dragoner; men i 1867 var det slut. Den sidste dragon forlod sognet. Det havde store konsekvenser. Folketallet faldt med næsten 25% fra 1860 til 1870. Ikke bare fordi soldaterne forsvandt, men også fordi deres efterspørgsel forsvandt. Dermed forsvandt grundlaget for mange lokale næringsdrivende. Man kan også forestille sig, at det har påvirket stemningen, for stemningen er sandsynligvis blevet noget trykket ikke blot på grund af

økonomien; men også fordi den militære tilstedeværelse havde været en kilde til lokal stolthed.

Befolkningstallet stagnerede indtil århundredeskiftet, selvom der var lyspunkter i mørket. I 1871 gik Hørsholm Avis fra at være et Ugeblad til at udkomme 3 gange om ugen – senere hver dag. Og samme år lagdes grunden til Hørsholm Bibliotek med stiftelsen af Folkebibliotek for Hørsholm og Omegn. Af større betydning var dog moderniseringen og udvidelsen af Hørsholm Klædefabrik 1886. Den forsynede sig selv med elektrisk lys ved hjælp af en dampdreven dynamo, og den gav beskæftigelse til over 100 arbejdere¹⁶.

Denne store industriarbejdsplads var sammen med Den militære Klædefabrik et bymæssigt moderne islæt i lokalområdet

■ Foto af elever fra Hørsholm Skole med lærer Tryde og Frk. Hartung. U.a.

og dermed Hørsholm Kommune, hvis bebyggelse kort kan beskrives på følgende måde. Omkring den nuværende gågade og Gl. Hovedgade havde håndværkere og småhandlende såvel deres bolig som forretning eller værksted. Det drejede sig i 1880 om lidt over halvdelen af kommunens 1.250 indbyggere. Det var den bebyggelse, der i datidens statistik og topografiske beskrivelser kaldtes flækken Hørsholm.

Længere østpå lå resterne af den gamle landsby Vallerød med de gårde, der ikke var udflyttet, og nogle huse. På markerne omkring landsbyen lå de udflyttede gårde. Og ude ved Øresundskysten lå den såkaldt grønne halvmåne af store gårde: Kokkedal, Sophienberg, Rungstedgård, Rungstedlund - og svingende ind i landet Folehavegård. Samt selvfølgelig Rungsted med den lille fiskerbefolkning.

Som det forhåbentlig fremgår var kommunen en blanding af land og by. Og i 1867 stod kommunalbestyrelsen, kaldet sognerådet, da også over for valget mellem fortsat at styre kommunen som en landkommune med et sogneråd i spidsen og at styre den som en købstadskommune med et byråd i spidsen. Man valgte at fortsætte som landkommune.

Drenge for sig og piger for sig

Det er på baggrund af dette brogede lokalsamfund, at man skal forstå og forklare det lokale skolevæsen og ændringerne heri.

Omkring 1885 boede der cirka 1.250 mennesker i Hørsholm - mod de små 25.000, der bor her i dag. Det kommunale skolevæsen var tilsvarende meget mindre. Der var to såkaldte pogeskoler i henholdsvis Rungsted (14-16 børn) og Hørsholm (23 børn). En pogeskole var en skole for de mindre børn. De større fra hele kommunen var derimod samlet i en skole, kaldet almueskolen, der lå i den endnu eksisterende bygning på Folehavevej nr. 25. Her gik 38 piger og

■ *Foto af Hørsholm Kost- og Realskoles elever 1893. Skolens grundlægger P. Hass ses på første række yderst til højre.*

40 drenge i skole sammen, men kun hver anden dag¹⁷.

Den lokale administration af skolevæsenet blev varetaget af skolekommissionen og sognerådet. Kommissionen havde tilsyn med undervisningen og dens indhold og bestod af præsten og to medlemmer udpeget af sognerådet, der havde ansvaret for økonomien omkring skolen.

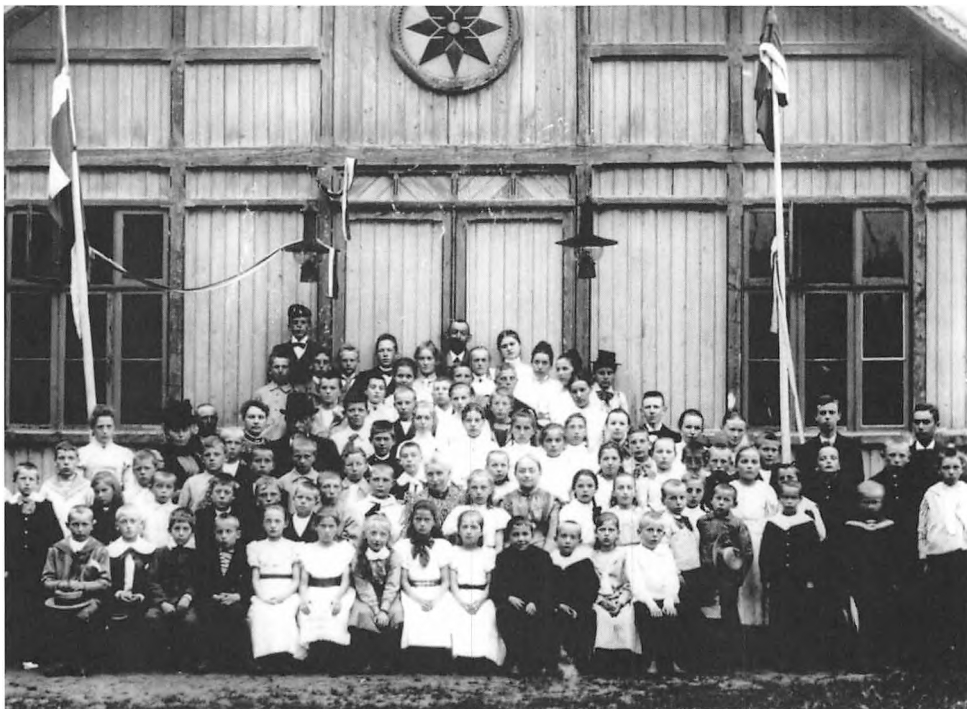
De lokale skolepolitikere havde flere gange gjort opmærksom på, at det ville være at foretrække, at undervisningen for de større børn blev delt i to: en skole for drenge og en for piger, og i 1885 gjorde man alvor af det. Kommunen byggede nemlig en ny skolebygning til undervisning af pigerne. Det er den bygning, der endnu i 2014 ligger på adressen Gl. Hovedgade 4. Derimod skulle drengene fortsat gå i den gamle skole på Folehavevej 25. Og såvel drenge som piger blev delt i to klasser. De små og de store¹⁸.

Det var meget usædvanligt, at man gik fra fælles undervisning til kønsadskilt undervisning i en kommune, hvor skolevæsenet var det man kaldte "landsbyordnet", i modsætning til "købstdsordnede skoler", hvor kønnene var adskilt; men Hørsholm gik altså sine egne veje.

De lokale politikere fastholdt kønsadskillelsen indtil 1901. Det vil sige også efter, at den nye store skolebygning, Hørsholm Skole, var blevet taget i brug i 1897. Da den overordnede skolemyndighed (Skoledirektionen) i 1901 fik gennemtvunget integration af drenge og piger, var såvel skolekommissionen som sognerådet stadig "gennemgående imod dette", selvom man måtte indrømme, at det gav en bedre klassedeling. Så modviljen mod at lade drenge og piger undervise sammen var sejlivet og almindelig udbredt¹⁹. Hvad var baggrunden for denne holdning?

Det har indtil videre ikke været muligt at finde den protokol, som muligvis kan give svaret, men der kan være flere forklaringer. Måske mente man, at store drenge og piger burde undervises hver for sig for at mindske risikoen for uønsket seksuel kontakt de to køn imellem. Måske mente man, at de to køn udviklede sig i forskelligt tempo og derfor krævede forskellige former for pædagogik.

Da den kønsadskilte undervisning må have været dyrere end den kønsintegrerede, må det have været vigtigt for politikerne at holde pigerne og drengene adskilt. Derfor er det nok rimeligt at

antage, at begge de to nævnte mulige forklaringer har spillet ind, men at den mest tungvejende begrundelse skal findes et andet sted – nemlig i ønsket om at fremstå som en købstad, en by. For i købstæderne blev drenge og piger undervist hver for sig.

Hverdagsundervisning.

I 2014 er det en selvfølge, at børn i den skolepligtige alder først og fremmest

passer deres skole. Først derefter kan der afsættes tid til fritidsaktiviteter og erhvervsarbejde. Langt op i tiden var det nærmest omvendt. Placeringen af skoletiden og dens omfang var dikteret af hensynet til børnenes deltagelse i arbejdslivet. Det var således en selvfølgelighed, der blev slået fast i et brev fra sognerådet til skolekommissionen, når man skrev, at sommerferien i denne som i alle landsby-skoler skulle rette sig efter høsten og kun

■ *Foto af Hørsholm
Kost og Realskoles elever
ca. 1895 på udflugt til
Landbrugsmuseet.*

måtte vare 4 uger²⁰. Ligesom man fulgte den almindelige praksis andre steder på landet, når de store børn gik i skole 6 timer hver anden dag.

Som omtalt var Hørsholm Klædefabrik en meget stor virksomhed efter Hørsholm-målestok. Da fabrikkens direktør, Benny Goldschmidt, i 1895 henvendte sig til skolekommissionen, var det alene af den grund, ikke noget man tog let på. Han anmodede sognerådet om at få ændret skoletiden for de store drenge, så de bedre kunne deltage i arbejdet på hans fabrik.

Skolekommissionen behandler henvendelsen på sit møde 9. december 1895. I sin indstilling til sognerådet træder kommissionen vande. På den ene side er man ikke ganske tilbøjelig til at ændre skoletiden og man finder det heller ikke i og for sig "helt anbefalelsesværdigt at lette Børns Adgang til Arbejde i Fabrikker"(!) På den anden side kan kommissionen ikke rejse nogen indvending mod at ændre de store drenges skoletid, så meget desto mere som det har praktisk betydning. Derfor indstiller kommissionen sagen til sognerådets afgørelse-"uden nægtelse"²¹. Det vil sige, at skolekommissionen, som

■ Foto af Realklassen 1914.

har det lokale tilsyn med undervisningen, overlader afgørelsen til sognerådet.

Allerede på sit møde samme dag behandler sognerådet sagen. Gartner Nielsen anbefaler, at man imødekommer direktørens anmodning. Herefter "vedtoges det - under Forudsætning af, at der fra Skoledirektionens Side intet er til Hinder derfor, at omlægge Skoledagene saaledes , at ældste Klasse gaar i Skole Tirsdag, Torsdag og Løverdage og yngste Klasse Mandag, Onsdag og Fredag"²².

I perioden fra 1885 til 1897 var skolegangen i Hørsholms kommunale skolevæsen skruet sådan sammen, at der

var fire skoler. For det første var der to såkaldte pogeskoler for de små børn – indtil 10 årsalderen. En i Rungsted og en i Hørsholm. De større drenge blev undervist i den gamle gule bygning på Folehavevej 25, og de større piger i en nyopført bygning, der i dag har adressen Gl. Hovedgade 4.

I 1897 indviedes Hørsholm Skole på Rungstedvej (den gang Kohave Allé). Her samledes undervisningen af de store drenge og piger – dog i hvert sit lokale. De små børn fra Hørsholm undervistes også i den nye bygning. I et lokale, der lå mellem pigernes og drengenes klasseværelser. De små børn fra Rungsted blev fortsat undervist i deres egen skole.

I 1901 skete der to ændringer i dette mønster. For det første blev, som omtalt ovenfor, drenge og piger nu undervist sammen, selv om de lokale politikere egentlig var modstandere af dette. For det andet blev børnene nu undervist hver dag – ikke bare hver anden dag; men det samlede timetal blev ikke sat op, så børnene gik nu kun i skole tre timer om dagen. Hvad motivet til denne ændring i undervisningstiden i Hørsholms landsby-skole har været, er ikke nemt at sige; men

halvdagsskolegang gjorde det i hvert fald muligt at passe et arbejde morgen eller eftermiddag, ved siden af skolegangen. Det var baggrunden for, at mange byer netop havde halvdagsskolegang²³.

Men hvordan var det i de andre kommuner her på egnen? Skilte Hørsholm sig ud? I Karlebo holdt man således i 1902 fast ved, at børn ikke skulle gå i skole hver dag. I Karlebo skole praktiserede man således en ordning, hvor de ældste børn gik i skole fire dage om ugen om vinteren, men kun en eller to halve dage om sommeren. Så kunne børnene bedre deltage i arbejdet i landbruget, hvad der betød mere i Karlebo end i Hørsholm²⁴.

Henvendelsen fra Benny Goldschmidt og ikke mindst politikernes behandling af sagen viser, at de mente, at hensynet til arbejdsgivernes behov for børnenes arbejdskraft burde prioriteres højt i forhold til hensynet til skolen. Det var der ikke noget usædvanligt i her i landet i slutningen af 1800-tallet og i begyndelsen af 1900-tallet. Det var derimod bemærkelsesværdigt, at henvendelsen kom fra direktøren for en stor industriel virksomhed, når kommunen var en lille landkommune. Og det var

■ Foto af Ove Sundberg, 1929-1988. Journalist. Medlem af kommunalbestyrelsen 1966-88 for Det konservative Folkeparti. Borgmester 1974-88. U.a

■ Foto af Bent Kallehave, 1932-2008. Programmedarbejder ved Danmarks Radio. Medlem af kommunalbestyrelsen for Socialdemokratiet. Aktiv i skoledebatten i 1973. Foto: 1977.

ligeledes bemærkelsesværdigt at denne lille kommune seks år senere omlagde undervisningstiden, så den lå som i mange byer.

På vej mod en førsteklases skole?

Omkring år 1900 gennemførtes reformer af den danske folkeskole. En af dem var alment skoleloven af 24. april 1903. Det nye i reformen var, at man indførte den såkaldte mellemskole. Den skulle ligge i forlængelse af den almindelige grundskole og være en forberedelse til realskolen eller gymnasiet. Den startede efter 5.klasse, tog fire år og afsluttedes med en eksamen.

Mellemskolen blev i første omgang især indført i byernes offentlige skolevæsen²⁵. I Hørsholm kunne man således kun tage mellemskoleeksamen og realeksamen i Hørsholm Kost- og Realskole, der var en privat skole. Den havde i 1918-19 cirka 200 elever. Heraf kom de 88 fra Hørsholm sogn, 44 fra Birkerød sogn, 14 fra Bloustrød og Karlebo sogn. Det vil sige, at en stor del af børnene i Hørsholm gik i denne private skole, hvad der ikke var noget usædvanligt i for 100 år siden.

Det kostede 6 kr. om måneden for en elev i første klasse og 15 kr. for en i realklassen, det vil sige på 9. klassetrin. Det

var på et tidspunkt, hvor en faglært mand tjente 1,70 kr. i timen, så det kunne lade sig gøre for en almindelig lønmodtagerfamilie at sende barnet i denne skole; men det krævede, ud over det økonomiske overskud også, at familien havde ambitioner på barnets vegne. Af de 200 elever er det da også under 10, der kommer fra sådanne familier.

Skolen var en privat forretning; men den var dog, som alle andre private skoler i Danmark, afhængig af tilskud fra det offentlige. 1918-19 fik skolen således 2.485 kr. fra staten, 1.000 kr. fra Hørsholm. og 4.00 kr. fra Birkerød Kommune, plus 3.00 kr. fra Frederiksborg Amt. Dette offentlige tilskud på i alt 4.185 kr. svarede til lidt mere end to måneders skolepenge for de lokale skolesøgende elever. Dertil kom indtægten fra de ca. 55 kostskoleelever. Der betaltes 780 kr. om året for en kostskoleelev.

Skolen havde 9 klasser. Hver årgang blev undervist for sig, hvad der ikke var nogen selvfølge den gang. De yngste fire årgange gik i de såkaldte forberedelsesklasser. De næste fire årgange gik i mellemskoleklasserne, og endelig kunne man slutte af med at gå i realklassen, hvis man

■ Foto af Torben Rechendorff, 1937- Læreruddannet. Skoleinspektør ved Hørsholm Skole 1970-1981. Medlem af kommunalbestyrelsen for Det konservative Folkeparti 1966-74. Kirkeminister 1988-93. Fra 1989 tillige kommunikationsminister. Generalsekretær for Det konservative Folkeparti 1981-88, landsformand 1993-95.

da ikke efter mellemskolen gik over i gymnasiet f.eks. Rungsted Kostskole. Den offentlige skole - folkeskolen - kunne derimod ikke tilbyde undervisning på mellemklasse- og realskoleniveau²⁶.

Hørsholm Kost- og Realskole leverede efter alt at dømme en solid boglig undervisning. Skolens ledere var helt på det rene med, at skolen ikke blot underviste, men også opdragede, og i den opdragelse stod kristendommen centralt. Hvad angår det opdragende element i historieundervisningen, var skolens grundlægger, P. Hass, heller ikke i tvivl. Han skrev i 1896, at målet med historieundervisningen ikke var nået, hvis ikke fædrelandskærligheden var blevet vakt²⁷.

I 1920 sker der en radikal ændring af forholdet mellem den private og den kommunale skole. Hidtil har kommunen støttet den private skole med et direkte tilskud og med betaling for fripladser i skolen til nogle af kommunens børn; men nu beslutter man sig for at overtage Hørsholm Kost- og Realskole²⁸. Og først fra da af kan kommunen tilbyde undervisning til dem, der vil have en mellemskoleeksamen eller en realeksamen, børn, der altså tidligere har været henvist

til den private betalingskole, Hørsholm Kost- og Realskole. Og da den lokale folkeskole fra da af har tilbud på alle hylder, sender langt de fleste deres børn i denne offentlige vederlagsfrie skole.

Den lokale baggrund for, at kommunalpolitikkerne besluttede sig for at overtage den private skole og dermed gøre den kommunale skole meget bedre, var den fremgang, som kommunen havde oplevet siden Kystbanens anlægelse i 1897. Et kontant udtryk herfor var, at befolkningstallet var steget fra 1.656 til 2.644 fra 1901 til 1916 (små 60%). Fremgangen gav anledning til en optimisme i ledende kredse i Hørsholm.

På en række møder behandlede sognerådet i 1920 den nye skoleordning. Her beskriver sognerådsformanden apoteker Paul Scheel sine planer for den kommunale skole. Han ønsker: "En gratis Underskole, derefter Mellemskole og senere Realskole." Og senere på samme møde siger han: "Hørsholm Skolevæsen vil, saasnart vi kan faa Penge blive et 1' Klasses Skolevæsen²⁹". Det er den tro på de lokale muligheder, der kommer til udtryk i disse udtalelser, der forklarer, at så lille en landkommune kaster sig ud i at skabe et skole-

væsen, der ligner købstædernes skolevæsen. Således får købstadskommunen, Hillerød, der i 1916 havde mere end dobbelt så mange indbyggere som Hørsholm, først eksamensskole i 1948³⁰.

Diskussion af fremtidens skole i Hørsholm – i 1973

Som nævnt i indledningen er artiklen her ikke et forsøg på at skrive Hørsholms skolehistorie, og derfor tillader jeg mig her et langt hop fra 1920 til 1973, hvor der foregik en ophedet diskussion af den lokale skoles fremtid. Dog vil jeg her pege på nogle af de ændringer i skolevæsenet, der skete i den mellemliggende periode. Usserød blev i 1938 indlemmet i Hørsholm Kommune³¹. Dermed blev Usserød Skole en del af Hørsholm Kommunes skolevæsen; men meget tyder på, at kredse omkring skolen ikke var tilfredse med skolens status. I hvert fald var der gentagne gange røster fremme, der ønskede, at Usserød skole skulle have eksamensmellemskole ligesom storebror – Hørsholm Skole³².

Rungsted havde været hjemsted for kommunens første skole. Siden den blev flyttet, havde man her kun haft en pogeskole og siden en forskole; men efter

Anden Verdenskrig dukkede nye skoleplaner for området op, og i 1953 stod Rungsted Skole færdig. Den var oprindeligt kun beregnet på klasserne 1-5. Ti år senere blev den udbygget, så den kunne rumme alle folkeskolens årgange³³.

Fra 1960 til 1970 var antallet af indbyggere i Hørsholm steget fra godt 12.000 til næsten 20.000. I samme periode var antallet af elever i folkeskolen steget med næsten 50 %. Vallerød skolen var blevet åbnet i 1969 som supplement til kommunens tre "gamle" skoler: Hørsholm, Usserød og Rungsted; men det var ikke nok. For prognoserne over børn i den undervisningspligtige alder pegede opad. Hørsholm Kommune manglede klasseværelser – og det ville blive værre, sagde prognoserne³⁴.

På den baggrund kom de lokale politiske partier på banen med deres forslag til løsning af de fremtidige problemer. Det var kun at forvente. Det overraskende var, at de var så forskellige. Det var ikke almindeligt med de store politiske diskussioner om lokale problemer; men i dette tilfælde var de to forslag, der stod over for hinanden, så forskellige – ideologisk, politisk og økonomisk – at det

■ Forside fra en pjece fra 1975 fra Hørsholm Kommune med titlen "Kokkedalskolen". Bygningen blev kun brugt fra 1975 til 1991 som skole. De befolkningsprognoser, man havde lavet, holdt ikke. Befolkningstallet voksede ikke så meget som forventet. Derfor blev skolen ombygget og tjener i dag som rådhus.

udviklede sig til en politisk diskussion, grænsende til en politisk strid.

Den socialdemokratisk-radikale gruppe i kommunalbestyrelsen foreslog i februar 1973, at de eksisterende skoler udbyggedes, og at der opførtes fem nye skoler – for den nette sum af 150 millioner kr. Forslaget byggede på den bestående struktur, hvor børnenes gik på samme relativt lille skole fra start til slut, og hvor man tilstræbte, at hver klasse skulle have sit eget klasseværelse – hjemmeklasseprincippet³⁵.

Det andet forslag blev fremsat af den konservative viceborgmester, Ove Sundberg. Han foreslog, at man lavede det lokale skolevæsen radikalt om. Til og med 7. skoleår, skulle børnene fordeles på de allerede eksisterende skoler, der skulle have status som grundskoler. De større børn skulle flyttes til en såkaldt overbygningsskole, der skulle ligge i Kokkedal. Samlet pris – 35-40 millioner kr.³⁶.

De to forslag og især Sundbergs forslag gav anledning til en voldsom debat,

ja strid kan man næsten sige; men en afgørelse skulle der jo træffes, og det skete på mødet i kommunalbestyrelsen 29.marts 1973³⁷.

Sundberg foreslog, at man hurtigst muligt påbegyndte en skole i Kokkedal, og at man undersøgte konsekvenserne af hans forslag til ændret struktur. Det blev stemt ned af socialdemokraterne, det enlige radikale medlem, og tre konservative. De tre konservative var skoleinspektør ved Hørsholm Skole Torben Rechendorff, lærer Kirsten Alsing og Nina Høite.

Vedtaget blev et forslag stillet af de tre nævnte konservative. De ville også sætte gang i byggeriet af en skole i Kokkedal omgående. Desuden ville de fremme de nødvendige udbygninger af skolerne i Hørsholm og Usserød mest muligt, og endelig hed det i deres forslag: "Kommunalbestyrelsen finder ikke, at den nuværende skolestruktur bør ændres"³⁸.

Skolestriden fik to konsekvenser. For det første, at der blev bygget en ny skole i Kokkedal for at i imødegå den forventede mangel på klasseværelser. Bygningen blev dog kun anvendt som skole fra 1975 til

1991, for de befolkningsprognoser, man havde lavet, holdt ikke. Befolkningstallet voksede ikke som forventet. Derfor blev skolen ombygget og tjener i dag som rådhus. Den anden konsekvens var, at man fastholdt den gamle skolestruktur.

Fremtidens skolehistorie.

Artiklen her indeholder kun nogle få historier fra Hørsholms skolehistorie; men de er valgt, fordi jeg mener, at de siger noget væsentligt især om kommunens politik på området i perioden 1880-1920. Kort sagt ønskede de toneangivende politikere, at kommunens landsbyordnede skolevæsen skulle forbedres og reformeres, så det kom til at ligne købstædernes skolevæsen. Hvorfor de ville det, og om det lykkedes, kan jeg ikke sige noget om endnu; men materialet til at belyse disse spørgsmål og andre spørgsmål om Hørsholms skolehistorie findes.

Noget af dette materiale findes på Rigsarkivet, som blandt andet opbevarer ministeriets arkivalier fra behandlingen af skolesager. Desuden befinder Hørsholm Kommunes ældre sager fra tiden før 1940 sig på Rigsarkivet. Meget

skolemateriale befinder sig imidlertid her i kommunen. Det drejer sig dels om Hørsholm Stadsarkiv, hvor du finder kommunens papirer fra tiden efter 1940 – blandt andet skolekommissionens forhandlingsprotokol. Endelig finder du meget skolemateriale på Hørsholm Lokalarliv. Her vil jeg først og fremmest fremhæve Hørsholm Skoles arkiv 1899-1973. Her findes selvsagt stof til belysning af skolens historie, men også meget stof for slægtshistorikere. At vore mange fotos kan bruges til såvel skolehistorie som slægtshistorie fremgår forhåbentlig af artiklerne her i årbogen.

Jeg håber, at mange vil føle sig inspireret af årbogen her til at kaste sig over Hørsholms skolehistorie.

NOTER

- 1 Appel og Fink-Jensen side 165–174.
- 2 Markussen side 124. Der findes sandsynligvis materiale om skolen på Rigsarkivet i arkivet fra Kommissionen af 18.1.1737 ang. Skolevæsenet på landet i Danmark og Norge. På grund af tidsnød har jeg ikke undersøgt dette arkiv.
- 3 Markussen side 17
- 4 Appel og Fink-Jensen side 165-74
- 5 Skoleholderens løn ses hos Hofman bd. VII side 152. Se desuden C. Christensen side 359 og H.C. Rosted: Fra Almueskole til Folkeskole side 1-3 (utrykt manus) C. Christensen siger, at skoleholderen blev ansat 1716. Rosted skriver i et brev, som findes i lokalarkivet, at dronningen først gav ordre til oprettelse af skolen i 1718.
- 6 Ellkier-Pedersen side 12 og Appel og Fink-Jensen side 177-78. Desuden opførtes en skole på Bogø
- 7 Appel og Fink-Jensen side 174-183
- 8 Hansen, Karen side 1. Desuden findes der rytterskoler i Ravnsnæs og Auderød.
- 9 Appel og Fink-Jensen side 188-189.
- 10 Appel og Fink-Jensen side 193-201
- 11 Appel og Fink-Jensen 185-202.
- 12 Appel og Fink-Jensen side 203-219 og 295-315 og Larsen, Nørr og Sonne side 41-42 giver et indtryk af undervisningen i praksis
- 13 Larsen, Nørr og Sonne side 127-147
- 14 Hansen, Karen side 3. Det er pastor Aldewelt, der i 1824 skriver sådan om fremmødet i skolen i Sjølsmark, hvor det ringe fremmøde måske også hang sammen med, at mange børn havde en lang skolevej.
- 15 Larsen, Nørr og Sonne side 147
- 16 Se H.C. Rosteds utrykte manuskript: Hørsholm Klædefabrik i hans arkiv på Museum Nordsjælland, lokalarkiv Hørsholm side 50-55.
- 17 Hørsholm Avis d.3/11 og 9/11 1885.

- 18 H.C. Rosted: Fra Almueskole til Folkeskole. Træk af Hørsholm Sogns Skolevæsens historie side 12-15 Og Hørsholm Avis 3/11 og 9/11 1885.
- 19 Hørsholm Kommune. Skolekommissionens forhandlingsprotokol 1900-1947 under 11.marts 1901
- 20 Brev fra sognerådet til skolekommissionen dateret 12. juli 1892. Ligger i skolekommissionens forhandlingsprotokol mellem 10. oktober og 10. november 1892.
- 21 Skolekommissionens Forhandlingsprotokol 1886-1900 under 9. december 1895
- 22 Hørsholm Sogneraads Forhandlingsprotokol 1889-1902 under 9. december 1895
- 23 Skolekommissionens forhandlingsprotokol 1900-1947 under 11. marts. Gjerløff og Jacobsen side 265
- 24 Skoleberetning 1902 for Karlebo
- 25 Gjerløff og Jacobsen side 74-80
- 26 Oplysningerne om Hørsholm findes i Meddelelser om Hørsholm Kost og Realskole for Skoleaaret 1918-19 i Det kongelige Biblioteks småtrykssamling.
- 27 P.Hass: Til mine Medhjælpere ved Undervisningen. Trykt som manuskript.Kbh 1896 side 7.
- 28 Hørsholm Sogneraads forhandlingsprotokol 1913-23 under 16. februar 1920 og Skolekommissionens forhandlingsprotokol under 19. marts 1920
- 29 Hørsholm Kommune. Sognerådet.Protokol over Forhandlinger uden for Sogneraadet. Journal 1927-33.10/42-44. Paul Scheel siger det ganske vist i en situation, hvor han forsøger, at få Birkerød til at binde sig til at sende elever, og dermed penge, til det nye skolevæsen; men han lader jo handling følge ord
- 30 Klahn, Ida Rosenstand i Nomus, juni 2014
- 31 Jensen 2011 og 2012
- 32 Skolekommissionens forhandlingsprotokol 1900-1947 under 27/3 1950 og 25/9 1956. Om Usserød Skoles historie kan man desuden læse i Rosted 1964
- 33 Angående de gamle planer se. Skolekommissionens forhandlingsprotokol 1900-1947 Rasmussen, Steen Eiler: Rungsted Skole i Arkitekten 55.Årgang. September 1953. Desuden pjecen Rungsted Skole i Museum Nordsjælland.Hørsholm Lokalarkiv.
- 34 Hørsholm Stadsarkiv.Sekretariatets Journalsager 1940-93 Journalnr. 14.1.9, pakke 449 og 450
- 35 Forslaget findes trykt i Det kongelige Biblioteks småtrykssamling
- 36 De to forslag plus andet relevant materiale findes i Hørsholm Stadsarkiv. Sekretariatets journalsager 1940-93. Journalnr. 14.1.9
- 37 Striden kan følges i datidens Aviser. Hørsholm Avis, Frederiksborg Amts Avis og Ugebladet. Tidligere journalist ved Hørsholm Avis, Benno Arndt har i sin bog, Et broget liv, på side 56 givet sin version af sagen.
- 38 Kommunalbestyrelsens forhandlingsprotokol under 19.marts 1973

LITTERATUR

- Appel, Charlotte og Fink-Jensen, Morten: *Da læreren holdt skole. Tiden før 1780*. Dansk Skolehistorie 1. Hverdag vilkår og visioner gennem 500 år. Aarhus 2013
- Arndt, Benno: *Et broget liv*. 2010
- Christensen, C: *Hørsholms Historie fra 1305 til 1875*. Hørsholm 1878
- Ellkier-Pedersen: *Bogen om rytterskoletavlerne* Aarhus 1971
- Gjerløff, Anne Katrine og Jacobsen, Anette Faye: *Da skolen blev sat i system 1850-1920*. Hverdag vilkår og visioner gennem 500 år. Kbh 2014
- Hansen, Karen: *Gronnegade Skoledistrikt gennem Aarene ved 75 Aars Jubilæet*. Hillerød 1927
- Hofman, Hans de: *Samlinger af publique og private Stiftelser Fundationer og Gavebreve* Kbh. 1761d VII
- Jensen, Hans Jørgen Winther: *En konservativ succes? Politik og bolig i Hørsholms historie 1940-1960* side 59-81 i Bro, Henning m.fl.: *Hovedstadsmetropolen efter 1945*. Lyngby 2011
- Jensen, Hans Jørgen Winther: *En konservativ succes? Politik og bolig i Hørsholms historie 1940-1960* k side 40-75 i Hørsholm Egns Museum. *Hørsholm i 1950'erne*. Årbog 2012 (redigeret og forkortet udgave af ovennævnte)
- Klahn, Ida Rosenstand: *Opdragelsen til gudfrygtige og lovlidige undersåtter- Hillerøds skolehistorie for 1814* side 3-17 i *Nomus* 1/2014 marts.
- Klahn, Ida Rosenstand: *Åndsfrihed og demokrati - om skolelovene af 1814 og dele af Hillerøds skolehistorie* side 3-17 i *Nomus* 2/2014 juni.
- Larsen, Christian, Nørr, Erik og Sonne, Pernille: *Da skolen tog form 1780-1850* Dansk Skolehistorie 2. Hverdag vilkår og visioner gennem 500 år. Aarhus 2013
- Markussen, Ingrid: *Prinsesseskolerne i Søllerød Sogn 1721-1823*. Søllerødbogen 1971. Søllerød 1972
- Rasmussen, Steen Eiler: *Rungsted skole* side 215-140 i *Arkitekten* 55. Årgang. September 1955
- Rosted, H.C.: *Usserød Skole* 1864-1964. Hørsholm 1964.

UTRYKTE KILDER

- Rigsarkivet*
- Hørsholm Kommune. Skolekommissionens forhandlingsprotokoller 1886-1949 Sognerådets forhandlingsprotokoller 1889-1928. Protokol over forhandlinger uden for sognerådet. Findes i journalsagerne 1888-1937 under nr. 10/42-44
- Ministeriet for kirke- og undervisningsvæsen 2. kontor. Skoleberetninger 1902
- Museum Nordsjælland. Hørsholm Lokalararkiv*
- H.C. Rosted: *Fra Almueskole til Folkeskole*. Træk af Hørsholm Sogns Historie. 1942 (Utrykt manus) H.C. Rosted: *Hørsholm Klædefabrik*. (Utrykt manus)
- Hørsholm Stadsarkiv*
- Kommunalbestyrelsens forhandlingsprotokol 1972-1973 Sekretariatets Journalsager 1940-93
- Skolekommissionens forhandlingsprotokol 1900-1947

Skolebarn i Hørsholm omkring år 1900

Samlingerne i lokalarkivet i Hørsholm rummer en række personlige levnedsbetretninger, nogle er udførlige selvbiografier, andre korte erindringsglimt om steder og begivenheder på Hørsholm-egnen. Blandt barndomserindringerne er der naturligvis også betretninger om, hvordan skoletiden har formet sig, selv om vi ikke har beskrivelser af alle

området skoler. I det følgende er der plukket nogle skoleerindringer ud, der tilsammen dækker tiden fra 1884 til 1917. Det er en tid, hvor egnens skoler spændte fra ganske små “madammeskoler” (private forskoler), over primitive landsbyskoler til større kommunale og private skoler med en specialiseret lærerstab og et bredt udbud af undervisningsfag. Samtidig er det en tid, hvor både lovgivning og kommunale initiativer medførte en kraftig udvikling i skolevæsenet. I Hans Jørgen Winther Jensens artikel “Brudstykker af Hørsholms skolehistorie” er lyset rettet mod de overordnede træk, mens det her er eleverne selv, der har ordet. Erindringerne er bragt i kronologisk rækkefølge.

■ *Andreas Friis: Den gamle fiskemestermesterbolig på Folehavevej (i dag nr. 25). Bygningen blev opført i begyndelsen af 1700-tallet til den embedsmand på Hørsholm Gods, der havde ansvaret for ferskvandsfiskeriet. Fra omkring 1810 til 1897 blev huset brugt som skole. Udateret maleri.*

Sogneskolen på Folehavevej 1884-1891

Fortalt af Anders Jørgensen

Anders Jørgensen var født i 1876, og har nedskrevet sine erindringer i 1954. Hans barndomshjem var et hus i Vallerød, der tilhørte faderens forældre. Familien bestod af bedsteforældre, forældre og fem børn, hvoraf Anders var det ældste. Til huset hørte en halv tønde land, der var udlagt til frugtdyrkning, som især bedsteforældrene tog sig af, mens faderen var arbejdsmand på Lyngbæksgård i Nivå. Pengene var små, og børnene måtte allerede i skoleårene bidrage med indtjening fra arbejde uden for hjemmet.

Anders Jørgensens skolegang foregik på sogneskolen i Hørsholm. En offentlig skole var oprettet omkring 1790 i et af udhusene bag Kavalerboligen på Folehavevej. Omkring 1810 blev den flyttet til en endnu eksisterende bygning på Folehavevej nr. 25, og det var dette hus, der var rammen om Anders Jørgensens skoletid.

Bygningen var opført i begyndelsen af 1700-tallet som bolig for fiskemesteren (den ansvarlige for ferskvandsfiskeriet) på Hørsholm Gods, og blev allerede i 1879 beskrevet som "en temmelig ringe og uhensigtsmæssig bygning". Fra 1885 modtog skolen kun drenge, mens pigerne gik i en nyopført pigeskole, i dag Gl. Hovedgade 4. Begge skoler blev i 1897 afløst af den nye Hørsholm Skole, opført på Kohaveallé (i dag Rungstedvej).

Anders Jørgensen fortæller:

■ Skolen på Folehavevej: Lærer Skjoldager og elever (drene) foran skolen, 1890. Muligvis er Anders Jørgensen med på billedet? Til højre lærerens kone og børn.

■ *Skolen på Folehavevej:
Skolens piger, fotograferet
en gang inden 1885,
hvor den nye pigeskole i
Hovedgaden blev taget
i brug.*

Skolegang

Skolen var vist meget gammel, vel noget lignede som de gamle rytterskoler. Skolen lå for enden af kavalerboligerne, som er fra Hirschholm Slots tid. I den vestlige ende en stor skolestue med en forstue og med indgang både til skolestue og til lærerboligen i den østlige ende. Skolen var før fællesklasse for piger og drenge, men i nogle år før jeg i 1884 kom i skole, var der bygget en ny pigeskole. Der var

kun to klasser – kaldet lille- og storeklasse. Jeg gik kun to år i lille klasse inden jeg rykkede op i store klasse. Det varede ikke så farligt længe inden jeg rykkede op som nr. 1, som jeg beholdt til konfirmationen. Det var ikke altid lige let, da vi havde oprykning hver måned og eksamen to gange om året. Engang da vi havde eksamen den 24. oktober, som var min fødselsdag, fik jeg en sparebog med to kroner indsat af de to tilsyns-

førende, som var pastor Barfod og kaptajn Dinesen.

Det var om mig selv, nu kommer skolen.

Skolen var meget tarveligt indrettet med skoleborde og bænke, som var meget lange og sammenbyggede. Vi sad seks på hver bæk og der var fem rækker. Kateder med sort tavle bag ved på væggen, to landkort, et danmarkskort og et verdenskort. Væggene kalket, alt meget tarveligt og intet udstyr.

Vi gik kun i skole hver anden dag, lilleklasse den ene dag, storeklasse den anden fra kl. otte til fire - med to frikvarterer. Skolelæreren, hvis navn var Skjoldager, var en meget dygtig og flink lærer, og organist og degn i kirken. Desuden dirigent for sangforeninger og meget initiativrig til at tilrettelægge lokale fester. Til os børn havde han ladet lave trægeværer, som vi skulle eksercere med på legepladsen med ham som sergent. Han var jo højremand og det var i krigsminister Bahnsens tid - vi havde også gendarmer stationeret i Hørsholm som en slags politi.

Vi legede sommetider røvere og soldater i Folehave Skov, hvor dem, som

var soldater havde gevæerne med. På legepladsen var et stort træstativ med to klatrestænger, en tynd og en tyk, et almindeligt tov og et knudetov samt en tværstang til at gå i armhængning på.

Vi havde engang en udflugt til København, som vi selv måtte betale for. Vi gik forbi Sjælsø til Birkerød som nærmeste station for at komme med jernbanen, eller også skulle man til Holte Station som var længere væk. I København gik vi gennem Ørstedsparken til Rundetårn, som var for os på landet, det mest omtalte sted i København. Hvor vi ellers var, kan jeg ikke huske ej heller hvor vi spiste vor mad. Dengang blev der jo ikke sørget så meget for provinsbørn, som nu til dags. Vi havde vel nok en del andre udflugter.

Undervisningen begyndte om morgenen med salmesang, derefter i rækkefølge med dansk, skrivning, regning, bibelhistorie, katekismus, geografi og fædrelandshistorie. Det mest modbydelige for mig var Balslevs katekismus, som skulle læres på remse, og salmevers. Det andet var læreren meget moderne i, det blev læst op og forklaret, så det var bedre at forstå og huske.

■ Johannes Jegstrup på den første skoledag på realskolen i Hørsholm 1906. Året efter skiftede han skole til Kostskolen i Rungsted.

Nu kommer vi til spanskkrøret, det var flittigt i brug. Læreren var ikke altid ligevægtig, han drak og havde vist huslige spektakler med konen. Det gik ud over skolebørnene, de blev nervøse og kunne ikke så godt huske, hvad de blev spurgt om. Så kom de ud på gulvet og spanskkrøret frem - sommetider gik det hele klassen igennem.

Nu kommer der noget, som for os børn, var uhyggeligt at se på.

Der var en stor dreng, som nok ikke var af de helt gode. Hvad han havde bedrevet ved jeg ikke, men der var klaget til skolelæreren, som der blev dengang i stedet for til politiet. Drengen var stor, han blev derfor lagt på en langbænk, hvor fire drenge måtte holde ham i arme og ben, mens læreren tæskede løs med spanskkrøret. Det var ikke hyggeligt, men noget må der have været ved drengen, for han kom senere på Flakkebjerg, en opdragelsesanstalt for uvorne unge mennesker.

Der var også et tilfælde med to mindre drenge, der havde hugget lidt frugt i en have. Ejeren havde klaget til læreren, som så pryglede dem meget hårdt, men der blev stor postyr ud af det. Moderen lod

lægen undersøge dem og det viste sig, at ryggen på dem var fuld af blodunderløbne striber. De blev taget ud af skolen og sat i en betalingskole.

Engang var hele klassen i frikvarteret gået ned på isen på Slotsdammen uden at få lov, hvilket resulterede i, at da vi kom ind i skolestuen, måtte hele klassen stille sig på række og geled bukket sammen med enden frem. Læreren gik rækken igennem med spanskkrøret, kun et slag hver. Det er den eneste gang jeg selv har smagt spanskkrøret.

Efter min skoletid blev klagerne over ham så mange og vægtige, at han måtte fratræde og blev forvist til en uriaspost på øen Sejerø i Sejerø Bugt. Der er ingen tvivl om, at vi alle holdt meget af vores lærer. Jeg personligt har kun gode minder om ham, han lærde mig meget.

Om vinteren, det sidste år jeg gik i skole, og ikke havde noget andet at bestille, gik jeg regelmæssigt op i skolen, den dag den lille klasse havde skolegang. Her læste jeg tysk og lidt fransk samt tegning. I regning var jeg den eneste som var kommet i 3. regnebog med %-regning. Samtidig aflastede jeg læreren med at undervise de små. Det var

oprindeligt lærernes, præstens og kaprajn Dinesens tanke at skaffe mig en friplads på Jonstrups Seminarium, men da det alligevel ville blive dyrt, havde min far ikke råd til det. Jeg selv havde heller ikke særlig lyst til det, da jeg havde set hvilket bryderi, det var at være lærer.

Der var stadig lidt kævl og nid mellem drengene fra Hørsholm, som kaldtes indenbys og dem fra landet, som kaldtes udenbys. Det afgjordes altid af de to førere, en stor ramp og bomstærk fra de udenbys, og en noget mindre, men smidig hørsholmer, hvis de tilfældigt kom til at følges ad fra skole. Det endte gerne med, at de kom til at brydes på dæmningen over voldgraven til kirken. Engang gik det så hedt til, at de rullede ned af skrånningen og ud i slotsgraven. Vi fik jo fisket dem op igen og kampen blev den dag uafgjort, men i de fleste tilfælde blev det udenbys sejr.

Arbejde i skoletiden

Næsten alle lidt større drenge havde altid noget at bestille dengang, de gik jo kun i skole hver anden dag. Der var en del drenge i Hørsholm, der gik på Hørsholm Klædefabrik. En var ansat på apoteket,

en hos en bagermester og så fremdeles. Bondesønnerne havde altid noget at foretage sig hjemme.

Vi husmandssønner måtte tjene andre. Da jeg var ti år, måtte jeg i ferien vogte en flok køer på forpagtergården Sophienberg nede ved Øresund. Det var ikke behageligt arbejde, jeg græd mine modige tårer, for der var et stort stykke med roer med dejlige blade, som er en lækkerbisken for køer. Jeg måtte uafbrudt løbe fra den ene ende af roestykket til den anden for at jage dem ud. De var så durkdrevne, at de spredte sig i en lang række, så når de blev jaget ud i den ene ende af roestykket, gik de ind i den andet. Det arbejde blev jeg træt af – og forpag-

■ *Rungsted Kostskoles bygninger på postkort fra begyndelsen af 1900-tallet.*

■ Rektor Skovgaard-Petersen (forreste række i mørkt tøj) med kostskolens lærerkorps kort efter skolens start i 1900. (Udateret foto)

teren med – for han kunne jo heller ikke være tjent med, at hans roetoppe blev spist på et tidligt stadium.

Så gik det bedre med at luge roer, det var akkordarbejde, og jeg kunne tjene ca. 80 øre om dagen ligeledes med optagningen, om efteråret af kartofler og roer. Efter høsten måtte vi børn og vor mor med (med forlov af ejerne af marken) ud og pille de efterladte aks op, som hesteriverne ikke havde fået med. Det var en god hjælp til opfodringen af vor gris. Ellers var der arbejde nok med at hjælpe mine bedste-forældre i den store have om sommeren.

Mere om Skolen

Der er noget jeg har glemt fra skoletiden. Skolelæreren var en både flink og alsidig

mand. Han startede om vinteren en aftenskole, hvor vi mod at betale materialerne, kunne lære at save småt sløjdarbejde og binde børster, jeg lærte at tegne. Efterhånden blev byen og sognet større, så der blev bygget en stor moderne skole, så min gamle skole er nedlagt for mange år siden. Den blev lavet lidt om til beboelse for Hartvig Frisch, som boede der til sin død for et år siden. Der var en stor frugt-have til. Jeg fik et meget smukt afgangsbrev fra skolen af læreren. Jeg kom ud af skolen den 28. april – 13½ år gammel.

Konfirmation

Forberedelsen til konfirmationen foregik hos pastor Barfod i hans hjem i en af de gamle kavalerboliger ved siden

af det nuværende Skovbrugsmuseum. Konfirmationen var i oktober 1890. Overhøringen foregik først i Hørsholm kirke, hvor hver enkelt blev overhørt. Festen hos os var meget spartansk, almindelig middag, det var vel nok steg, tænker jeg. Af gæster var der kun to gamle damer, min fars faster og hendes datter - jeg fik en krone af hver. Det var mine konfirmationsgaver. Tøjet var et blåt jakkesæt, kasket med lige skygge som brugtes dengang. Altergangen foregik søndagen efter med en konvolut med penge til præsten, hvor mange ved jeg ikke.

Madamme- og landsbyskole i Bloustrød i 1890'erne

Fortalt af Anna Kristine Olsen (født Jørgensen) og Christian Jørgensen

Anna Kristine blev født i 1884 og voksede op på Tornagergård i Kettinge. Hun og broderen Christian (f. 1888) blev født i faderen, Peder Jørgensens første ægteskab. Efter moderens død i barselsseng i 1888 giftede Peder Jørgensen sig igen og fik i dette ægteskab tre børn. Ud over

Anna Kristine har Christian og to af de yngre børn, Oda og Jørgen, nedskrevet erindringer om familien og gården. Det var en afegnens større gårde, med alsidige afgrøder, blandt andet frugt, der blev afsat direkte på torvet i København, ligesom sjerkræ også blev solgt i København. Børnene hjalp til i hjemmet, men havde ikke mere tyngende pligter, end at de havde egentlig fritid, der gik med leg med søskende og kammerater. Kommunalt hører Kettinge landsby i dag til Hørsholm, men dengang hørte den under Bloustrød Kommune, der blev nedlagt i 1970. Det er grunden til, at familiens børn gik i skole i Bloustrød. Inden

■ Rektor Skovgaard-Petersen på Rungsted Station, 1920'erne.

■ Anna Kristine og Christian Jørgensens barndomshjem: Tornagergård i Kettinge. Luffoto, 1930'erne.

Rungsted Kostskole, Latin- og Realskole.

— Grundlagt 1900. —

Studentereksamen, Mellem-skole- & Real-Eksamen.

* * *

Som Kostelever optages Drengene fra 8—10 Aars Alderen.

Skolessøgende Elever optages fra 6 Aars Alderen.

* * *

— Gade — Godbaner — Elektrisk Lys — Centralvarme. —

Skolens Hestprer:
E. Skovgaard-Petersen,
cand. theol. og mag.

Telefon Rungsted 11.

Program tilføendes.

31

■ Reklame for Rungsted Kostskole, 1913.

den egentlige skolegang gik børnene et års tid i en "madammeskole", en slags privat forberedelsesskole, drevet af en ældre gårdmandsdatter. Her fik børnene en smule undervisning i at læse og skrive på tavle, og blev i øvrigt beskæftiget med håndarbejde.

Christian Jørgensen fortæller om
"madammeskolen":

Vores skolegang i Bloustrød. Det var en gammel gårdmandsdatter. Teglværkerne havde købt jorden, og så var der en mor og en datter. Datteren havde denne skolestue. Jeg var vel 6 år, da jeg begyndte dér. Der var måske en halv snes piger. De sad rundt om bordet. De havde vist noget håndarbejde og noget forskelligt. Vi var 5-6 drenge. Vi fik hver en tavle, den sad vi med på en bæk langs en væg. Der skulle vi sidde i 3-4 timer. Næh - tak. Vi sad så og skrev på denne her tavle. Vi havde ingen bord for os.

Vi havde ikke andet end denne her tavle. Det var en forskole, men vi lærte vel at læse. Det var frivilligt at gå dér. Det kostede vel en krone om måneden. Jeg husker, at engang imellem så fik de en dueunge. Så kom man ind og fik kaffe.

Den var lavet til hjemmefra. Senere gik vi i rigtig skole i Bloustrød.

Anna Kristine Olsen fortæller om skoletiden i Bloustrød:

Jeg gik i skole i Bloustrød. Der var 30 drenge og 25 piger, og af de 25 piger var der 5 som hed Anna, og nu er det jo næsten et uartigt ord. Der var 4 klasser og jeg gik 4 år i 4. klasse, så jeg har gået i skole i halvtvende år (7½ år) – ja mere, for jeg begyndte, da jeg var 6 år i en madamme-skole. En nabo til os var greven på Sandholmgård og de havde kusk, og hans kone holdt madamme-skole, som det jo hed. Så jeg gik altså i skole fra jeg var 6 til jeg var 14½ år. Min far var jo så gal over, at vi kun havde bibel, lærebog, geografi og fædrelandshistorie. Regning havde vi da også – jeg var i øvrigt dygtig til regning.

Dengang kunne jeg da godt lægge 2 og 2 sammen, men jeg sad ved siden af en pige, hun var et år yngre end mig, og hendes far var arbejdsmand og gik i skoven om vinteren og på Brønsholm Teglværk om sommeren, tror jeg nok. Dén pige kunne regne – hun måtte have de bøger

at regne efter, som min skolelærer havde haft på seminariet. Hun kom ind og tjene hos frk. Zahle som kokkepige. Frk. Zahle sagde til hende “du har jo aldrig lært at lave mad”. “Jeg kan da læse i en kogebog”, svarede hun. Hendes søskende var også så godt begavede, men de fik ikke mulighed for at udnytte deres evner.

■ *Skolen i Bloustrød, 1907-12. (Allerød Lokalhistoriske arkiv).*

■ *Rungsted Kostskole, mellemskoleklasse, 1928.*

Vi gik i skole 4 dage om ugen om vinteren og 2 dage om ugen om sommeren – om sommeren skulle vi jo hjælpe derhjemme på gården. Om sommeren begyndte vi kl. 7 i skolen og slap ved 2 tiden. Der var 2 km. til skolen, men vi var en time om det – det brugte vi til det.

Om sommeren pillede vi bær i den store have. Jeg må vel også have hjulpet lidt til med at lave mad, for da min kusine, som var lige gammel med mig, blev konfirmeret på den rigtige årstid – for de ventede jo ikke barn, som de gjorde derhjemme, så derfor skulle jeg jo vente det halve år længere med at blive konfirmeret. Men da Ingeborg var til alters efter sin konfirmation, var jeg henne og lave mad til Peter Niels (hendes far, sognefogeden) og de 7 børn.

Jeg kan huske, at vi selv skulle strikke vores konfirmationsstrømper.

Tøjvask hjalp vi først med til, da vi var større børn. Vi syede ikke selv vores tøj. Vi havde syerske. Der kom 2 sypiger – to søstre – de kom og sad i huset i nogle dage og syede.

Jeg tror, at jeg var rasende doven som barn. Jeg kan huske mig selv stå ved vandspanden med vandøsen i hånden det meste

af dagen. Jeg var rasende sen til mit arbejde, og min stedmor var så fænomenal hurtig – så det må ikke have været nemt for hende at have sådan en steddatter, men vi skændtes ikke, og jeg mindes heller ikke, at jeg har fået øretæver af min mor. Min far gav os ridepisker, men kun når vi havde fortjent det. Det var såmænd ikke bare tjat.

Jeg mindes ikke, at vi i skolen fik smæk. Vi var som sagt 55 børn – de 25 piger sad i den ene side af klassen og de 30 drenge i den anden side.

Efterhånden begyndte de i skolen med at rykke de dygtigste op på de to forreste bænke. Jeg sprang fra at sidde nederst af de 25 piger til at sidde nr. 13. Der var nogle meget dygtige piger, hvis far var formand ude på Bloustrød Teglværk. Den ene af dem sagde, at jeg skulle aldrig komme til at sidde øverst, for hun ville blive ved med at gå i skole for at forhindre det. Men hun gik ud af skolen og

■ Rungsted Kostskole,
fra fodboldbanen.
Udateret foto i album fra
skolens første år.

fordi jeg nu måtte gå det halve år længere, kom jeg til sidst til at sidde øverst.

Skolelæreren var enkemand. Hans kone var også død af barselsfeber.

Inden jeg begyndte i skolen, var der kommet flere lærere, så der var 4 klasser. Der var bl.a. en 2. lærer, der havde 2. og 3. klasse og den gamle 1. lærer havde 1. klassen.

Da jeg begyndte i skolen var der bygget en ende til skolen, så de 4 klasser ikke sad i samme lokale. Dette skete dog kun få år før jeg begyndte. Børnene kom bl.a. fra reglværkerne i Bloustrød og Allerød. Det var normalt at slutte skolegangen efter de 7 pligtige skoleår.

Ved at jeg begyndte i madamme-skolen kom jeg til at gå i skole i alt 8½ år. Her begyndte vi at lære at læse og sy. Mine forældre måtte betale en hel krone om måneden i skolepenge. Min far havde som sagt gået på Latinskolen i Hillerød. Han blev sat i pleje hos en værtshusholder i Hillerød - tror jeg det var. Han gik i Latinskolen i 3½ år.

Rungsted Kostskole 1907-15

Fortalt af Johannes Jegstrup

Johannes Jegstrup blev født 1899 som barn nr. 9 ud af en søskendeflok på i alt 10. Barndomshjemmet var forpagterboligen på Kokkedal. Faderen, proprietær Anders Jegstrup, forpagtede landbruget ved Sophienberg 1880-90, herefter de betydelige jorder, der hørte til Kokkedal. Senere købte Anders Jegstrup gården Kirstinedal, som han drev sideløbende med Kokkedal, og hvortil han trak sig tilbage på sine ældre dage. Hustruen

■ Rungsted Kostskole,
højdespring i forbindelse
med gymnastikopvisning.
Udateret foto i album fra
skolens første år.

Martine styrede den store husholdning: Ud over familien selv var der beskæftiget og indlogeret omkring 30 personer på avlsgården. Hjemmet var på mange måder præget af overskud, og de mange børn blev "sat godt i vej".

Johannes Jegstrups skolegang startede i 1906 realskolen i Hørsholm, men allerede året efter skiftede han skole, og begyndte som dagelev i Rungsted Kostskole. Han husker ikke selv årsagen til skoleskiftet. Kostskolen var oprettet i 1900, i nyopførte bygninger på Vallerød Banevej. Bygningerne rummer i dag Rungsted private realskole. Kostskolen var en af landets mest moderne. Den tilbød undervisning i "forberedelsesskolen" helt fra 6-årsalderen, og kunne herefter tilbyde at føre eleverne til såvel mellemskole-, real- og studentereksamen. Skolen tilbød undervisning i et bredt udvalg af fag, og rådede over omfattende sportsanlæg. Den modtog skolesøgende børn af begge køn, dog var kostafdelingen forbeholdt drenge. Som det fremgår af nedenstående udpluk fra Johannes Jegstrups erindringer, kom eleverne fra et stort opland – naturligvis især kostafdelingen, hvor nogle af "alumnerne" var børn af udlandsdanskere.

Johannes Jegstrups erindringer er temmelig omfattende, i det følgende er enkelte afsnit plukket ud:

Skolekammerater

I 1907 begyndte jeg i Rungsted Kostskole som almindelig skolesøgende elev. Jeg kom ind i 3. forberedelsesklasse og mødte her en del klassekammerater, hvoraf enkelte var rigtige kostelever, og andre skolesøgende, som jeg.

Lærerne

Frk. Petersen og frk. Nyholm var de lærerinder, der måtte trækkes med os i de første år. Jeg tror nok, at frk. Petersen var den, der førte os ind på regnekunstens spændende jagtmarker, mens frk. Nyholm tog sig af de sproglige fag som dansk o.l.

I 5. forberedelsesklasse hvor frk. Nyholm begyndte at lære os tysk, fik vi flere mandlige lærere. Nå, mandlige lærere havde vi nu haft fra begyndelsen, og en af dem var hr. Axel Soelberg, skolens storartede, fortrinlige, flittige og dygtige gymnastik-, danse- og sportslærer, dertil skrivelærer og "passe-på-lærer" på legepladserne i frikvartererne, senere også lærer på Teknisk Skole i Hørsholm.

Der var ikke tvivl om, at hr. Soelberg holdt af sine elever, og det gjaldt både pigerne og drengene. Herimellem talte

■ Skøjteløb på Vallerød Gadekær. Udateret foto i album fra 1920'erne.

han også en søn Otto og en datter Oda, der kom i klasse med min yngre søster Helene.

Idræt og sport

Hr. Soelberg kunne også få os til at færdes i skolens gymnastiksal – og det både på gulv og i redskaberne – med ret stor sikkerhed og også dygtighed for de flestes vedkommende. Kneb det med at komme op i et rygspring eller over hesten, ja, så var hr. Soelberg altid parat til at hjælpe med et lille svip af et spanskør bag på alle, fra de yngste klasser til og med 3. mellem. Klasser derover blev hjulpet med en kasseret fleuret, og ja – så fløj eleverne højt over hesten, ofte så højt at det kneb med at udføre et ordentligt nedspring.

Når vejret var til det, blev der spillet fodbold på skolens helt gode fodboldbane, hvor der også blev spillet cricket. Fodboldbanen holdt dog ikke de rigtige internationale mål, idet den var en kende smallere og vist nok også lidt kortere. Banen var dog stor nok til, at der kunne præsteres nydeligt fodboldspil. Bag det ene mål ud imod Vallerød Banevej var der en lille bane, der benyttedes af de allermindste klasser og af pigerne til langbold o.l. under ledelse af pigernes gymnastiklærerinde, det var vistnok frk. Holstein.

Til skolen hørte også en tennisbane. Her spillede hovedsageligt kun kostgængerne og nogle af lærerne. Tennisspillet var endnu ikke blevet så populært, som det senere blev, og derfor havde det ikke de skolesøgendes helt store interesse.

Hr. Soelberg var meget interesseret i at lære os cricket, og da vi senere fik to lærere, nemlig hr. Fritz Paludan-Müller og hr. Eriksen, der begge var gode cricketspillere, fik omgangen med den hårde bold en vældig opblomstring, ja efterhånden så stor, at man turde give sig i lag med at spille mod Sorø og andre skoler, der dyrkede det ædle spil.

Det var jo ikke hver dag, at man var så heldig at slå en "sekser", men det hændte dog som årene gik, tilmed kunne nogle være så heldige med deres slag til bolden, at den røg over hegnet og ind til murermester Schioldan, hvilket han normalt blev nok så sur over, og ofte nægtede han os tilladelse til at hente bolden i hans have. Når man var så dygtig til at slå, blev det selvfølgelig til en "sekser" men nu kaldtes den en "Schioldanner".

Det eneste uheld af legemlig art jeg husker fra cricketspillet, gik ud over hr. Palludan-Müller, idet han en dag blev ramt på den ene tommeltot, mens han holdt på "battet" med det resultat, at tommeltotten flækkede og blodet spruttede ud, men det tog Paludan nu ganske roligt, indtil han kunne få en klud bundet om fingeren.

Nå, der var ingen tvivl om, at fodboldspillet var drengenes foretrukne sportsgren. For at øge både forståelsen og interessen for det gode spil, fandt hr. Soelberg på det geniale, at han, der også var vor skrivelærer, lod eleverne i skrivetimerne afskrive fodboldreglerne, idet skrivelærerne blev ledsaget af hr. Soelbergs mundtlige forklaringer. Jeg skal nok være mig for ikke at skrive for meget om fod-

■ Rungsted Kostskole, biologilokalet, 1928.

bold. Men for mig var spillet og samværet med jævnaldrende kammerater en meget stor oplevelse – ja noget helt andet end det, der foregik på en lille bondegård og i omgangen med voksne landarbejdere, med dyrene og i behandlingen af de forskellige landbrugsmaskiner, hvor interessant det i øvrigt kunne være. Det var nok også en af grundene til, at jeg var så glad for at være spejder.

Skolens legeplads og frikvartererne.

Skolen havde 2 legepladser og en ret stor plads foran selve skolebygningen ud mod Vallerød Banevej, men den blev normalt kun brugt, når vi skulle stille op før en times begyndelse.

På sydsiden af selve skolebygningen var der en legeplads for de mindste

klasser, og vest for lå den store runde legeplads for de større elever. Den var forsynet med træbænke. I midten var der en græsplæne, der normalt ikke måtte betrædes, hvad den selvfølgelig ikke desto mindre ofte blev. Ved skolebygningens hjørne mellem den lille og den store legeplads var der en ferskvandspumpe, der gav godt og rigeligt vand og sagtens kunne slukke elevernes tørst. Velegnet var den også til buksevand. Med sligt skulle man være ret så forsigtig, for rektor kunne godt finde på at kigge ud af sine vinduer i sit kontor, der vendte ud mod legepladsen.

Legepladsen var velegnet til nogle gevaldige sneboldkampe, når sneen om vinteren var faldet i store mængder af den rette konsistens. Georg var som nævnt vældig dygtig til at kaste med snebolde. Han ramte altid.

Spisefrikvarteret var lidt længere end de andre firkvarterer. Vi kunne derfor få god tid til at spise vor medbragte skolemad. Det var selvfølgelig kun de skolesøgende, der spiste på den måde. Kostgængerne fik altid deres frokost i den store spisesal sammen med lærerne og rektor med frue.

Vi skolesøgende var vældig interesserede i, hvad vore kammerater havde med

i madpakken eller madkassen. Ofte blev der byttet, dog ikke i større stil. Man var jo glædest for sin egen.

Vand fik vi fra skolens vandpumpe. Krus havde vi ikke, men det var jo heller ikke nødvendigt, for vi var flinke til at drikke af hånden.

Skolevejen

Min søster Helenes og min skolevej var jo nu blevet godt forkortet i forhold til den lange vej op til Hørsholm Realskole. Om morgenen gik det, så snart vi havde fået vores morgente og skoletaskerne pakket,

■ *Forskolen i Rungsted.
Lærerinden, frk. Petersen
med elever, 1910.*

■ Forskolen i Rungsted. Lærerinden, frk. Petersen i doren, 1912.

i strygende fart ned gennem forpagterboligens baggård, forbi svinehuset, hvor vi sagde god morgen til vores store hund Thor i sit fine hundehus, og videre ind i slotsparken. Her passerede vi det store træ med ægte kastanjer. I dette træ slog lynet engang ned og efterlod en lang forkullet stribe i træet fra øverst til nederst. Træet overlevede dog og bar stadig de gode kastanjer, som vi børn spiste med stor fornøjelse.

Videre gik det nu ned ad vejen til Vallerød. Her passerede vi skovarbejdernes hus ved porten og derpå på venstre hånd hulvejen til Sophienberg. Derefter kom det bare stykke, hvor det stadig kunne være nok så koldt at passere om vinteren, når det var strid østenvind.

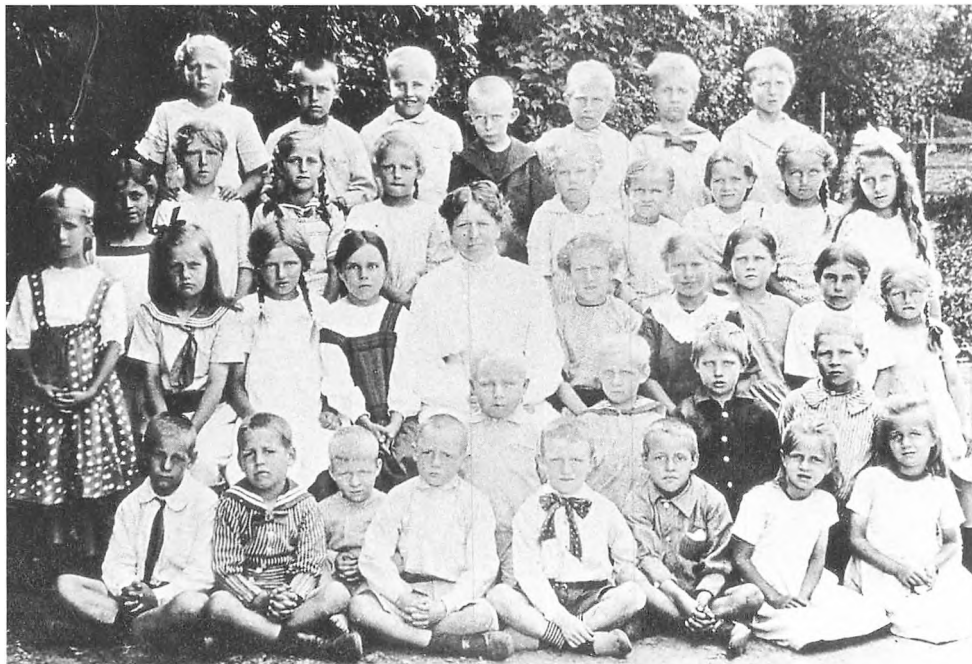
Så passerede vi på venstre hånd en stor nybygget villa, derefter "Firkløveret", så hr. Soelbergs villa og så var vi i Vallerød, hvor man nikkede god morgen til hjulmanden og smeden. Af og til sagde vi også god morgen til frøknerne Kolls og de øvrige beboere i Vallerød. Ved købmand Bendtsen drejede vi til venstre ad Vallerød Banevej, passerede væver-Lars' s stråtekte hus, så fulgte vi vejen til højre og nu var vi jo næsten med det samme på skolens grund. Det gjaldt jo bl.a. om at møde præcis og det vil sige 5 minutter før tiden.

Af og til drejede vi ved smeden ad den vej til venstre, der dengang førte hen forbi Barslunds gård og derfra videre til Bolbrovej og Vallerød Banevej.

Kælkning og skøjteløb

Om vinteren sørgede hr. Soelberg for, at vi kom på skøjter til gymnastiktimerne. Og dette foregik som regel på den lille sø eller dam, der grænsede op til skolens køkkenhave. Timernes længde tillod ikke at vi kunne løbe på skøjter på Vallerød Gadekær, det var for langt væk.

Var der rigelig med sne tilbragtes mange timer med kælkning på Sandske

Bakke, hvor der også tilbragtes mange timer efter skoletid, såfremt det da var kælkeføre. Enkelte af skolens elever var i den heldige situation at kunne fremtrylle nogle gode norske kælke. På de største af dem kunne 8 drenge sidde ganske bekvemt, og så var der rigtignok fart på ned ad den gode bakke, hvorfra kørende og andre vejfarende holdt sig på grund af det glatte føre på bakken. Fik en sådant kælk rigtig fart på, kunne den, hvis den blev styret rigtigt med en lang smæk-

ker bambusstang, nå næsten helt ned til jernbaneoverskæringen lige før Vallerød. I hvert fald nåede de bedre kælke ned til ud for de huse på højre eller sydlige side af vejen, hvor hr. Bruusendorff og hr. Niels Jeppesen boede.

Når vi ikke kunne køre på vore kælke eller slæder, ja, så løb vi på skøjter, ikke alene i gymnastiktimerne, men også i RKB's træningstimer efter skoletid. Det foregik som oftest på Vallerød store gadekær, i hvis midte, der var et sivbevokset

■ *Forskolen i Rungsted.
Lærerinden, frk. Petersen
med elever 1916*

område. På vestsiden heraf var der et så stort og frit område, at man dér kunne spille Bandy. Spillet lignede Hockey, blot foregik Bandy altså på isen og spillerne løb på skøjter. Stokken var flad på begge sider, kuglen var en rund kautsjukbold. Så vidt jeg husker, bestod holdene af det samme antal spillere som på et fodboldhold, nemlig 11 mand på hver side. Bandy var virkelig et både smukt og fornøjeligt spil, der krævede et nok så godt skøjteløb af sine deltagere. Bandy var og er langt smukkere og mere elegant end det for slagsmåls-lignende spil Ishockey, der i dag, så utroligt det end lyder, er en verdenssucces.

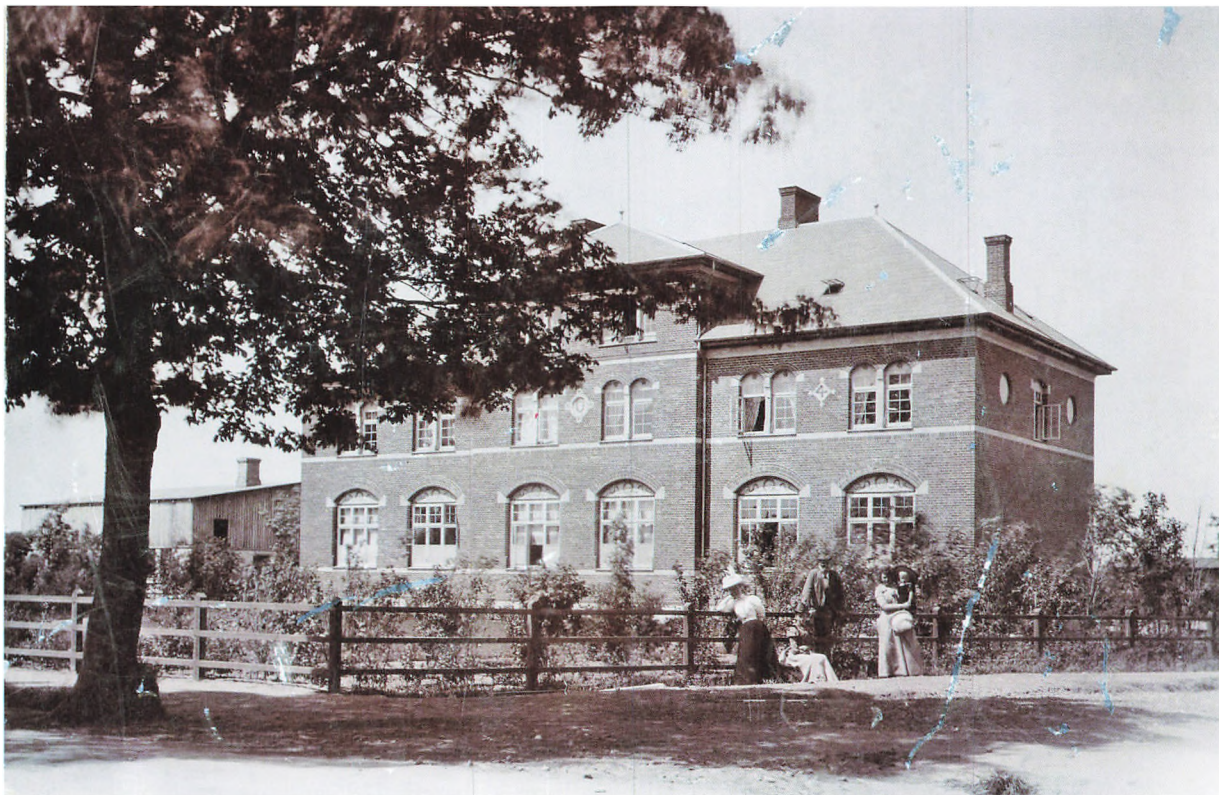
Skolens storartede lærer i oldævl, latin og andre gode gamle sprog hr. Lakjer, der var høj og slank, havde fuldskæg og var meget nærsynet, var en ganske fortrinlig skøjteløber. Det var en fryd for os alle at se hr. Lakjer svinge de lange ben, der var påspændt nogle oldnordiske snabelskøjter i alle mulige figurer – og som han dog kunne springe – uden at det tilsyneladende anstrengte ham det mindste. Jeg er overbevist om, at hr. Lakjer selv i dag ville have fået store pointtal ved de tvungne discipliner i enhver skøjtekonkurrence.

At hr. Lakjer også var en habil tennisspiller, nævner jeg kun for fuldstændighedens skyld.

Nogle “kedelige hændelser”

En af skolens unge husassistenter kom galt afsted, som man siger. I sin fortvivelse og kvide brød hun ind i det aflåste skab i skolens kemiværelse og stjal en flaske salt- eller salpetersyre, som hun drak. Selvfølgelig døde den stakkels unge pige af den fæle drik, som hun fik, under de allerstørste smerter og pinsler. Jeg tror, at man på sygehuset forsøgte at mildne det ved at hælde mælk og fløde i den stakkels pige. Det var en såre trist affære, hvori skolen som sådant ikke havde nogen del. Men, hvor var hr. Bruusendorff vred, fordi han nu heller ikke engang i kemiværelset kunne have sine kære og besynderlige stoffer i fred for piger.

En helt anden historie var det, at skolens alumner, der normalt var på besøg i hjemmene i København lørdag – søndag en gang ved tilbagerejsen til Rungsted søndag aften øvede hærværk i kupeerne. Det blev selvfølgelig opdaget, og det viste sig da at være nogle af skolens kære kostgængere. Det var jo ikke så godt. Sagen

blev jo meldt til politiet, og hvem der derefter dømte i sagen ved jeg ikke noget om, men det var i hvert fald en vældig fornuftig Hørsholm-dommer, der afgjorde sagen med, at de uartige knægte skulle have "halen på komedie", idet de så vidt jeg husker, hver skulle have et halvt hundrede slag ris på deres dertil indrettede podex. Det undte vi andre artige børn

dem da så gerne, og ikke mindst synes vi, at det var en strålende ide at give de 50 slag i to eller tre omgange, for 2. og 3. gang kunne det bedre mærkes.

Rektor Skovgaard-Pedersen

Rektor havde det selvfølgelig ikke altid lige let. Jeg selv var da også af og til en rigtig uartig dreng, der til fars og mors

■ *Den nye Horsholm Skole på Kobavealle 1897.*

■ *Gymnastiksalen på Hørsholm Skole, pyntet op i anledning af frk. Hartungs 25års jubilæum som lærerinde. 1913.*

sorg fandt på de utroligste ting. Ikke altid var jeg lige vel forberedt, og det medførte jo så nogle nok så ringe karakterer. Det var aldeles ikke så godt. For den dumme karakterbog skulle jo præsenteres først for klasselæreren, der lod bogen gå videre til rektor, for at denne kunne foretage det videre fornødne. Efter at være blevet indladt efter en passende ventetid til kammeraternes store moro, hvilket slet ikke var særligt rart for mig, ja – så faldt der jo ikke ligefrem rosende ord

fra rektors mund til den lille flove dovne bandit. Det var bestemt ikke rart, men nok sundt. Men o ve o skræk og rædsel. Da det havde vist sig, at far havde samme indstilling til min fortrinlige karakterbog som rektor, og af og til en noget mere håndfast måde at gøre tingene på, ja, så måtte der jo findes på noget. I min store kvide fandt jeg overmåde snedige fyr så på – for i hvert fald af undgå ballade med far – noget helt nyt, nemlig at efterligne hans underskrift i karakterbogen. Men

du milde Moses – det var vel nok snedigt. Rektors skarpe blik så jo straks, hvad der var sket – og så var der en lille herre, der fik en vis del på en ganske alvorlig komedie, og det både hos rektor og hos far.

Den vej, som jeg var slået ind på, var åbenbart ikke rigtig farbar, så der var ikke andet at gøre end at love bod og bedring. Karakterpenge var nærmest et ukendt begreb, men det lykkedes dog enkelte gange at lokke et par øre ud af fars lomme, når det en sjælden gang lykkedes mig at få en nogenlunde hæderlig karakter. Men helt tilfredsstillende har jeg nu ikke været i rektors øjne, for jeg kan da huske, at jeg en gang, vistnok i 5. forberedelsesklasse skulle til afstrafning på rektors kontor. Og så fik jeg alletiders oplevelse, en oplevelse, som jeg den dag i dag stadig kan more mig over.

Rektor skulle bruge spanskrøret, men kunne ikke finde det. Hvem der havde gemt det, ved jeg ikke, og hvor det befandt sig, anede jeg heller ikke. Rektor rodede rundt i de to dybe sideskabe, der fandtes på hver side af døren. Det eneste anvendelige redskab som rektor kunne finde, var skolens fanestang. – Sejrstolt svang han den over min bag, uden dog at lægge nogen kraft i slagene. Sikkert ikke

for af skåne min formastelige bagdel, men nok så meget for ikke at komme til at ødelægge det kostbare klenodie, som en fanestang nu en gang er. Da rektor holdt inde, lo vi begge nok så venligt til hinanden, og jeg dristede mig til at ytre noget om, at det var vist lige ved at være en forhånelse mod vort gode gamle Dannebrog.

Siden har jeg da vist heldigvis kun været på rektors kontor for behagelige ting, så der er for mig ingen tvivl om, at rektor havde brugt den helt rigtige medicin for at få bragt mig på rette vej.

■ Horsholm Skole, lærere og elever 1917.

Da jeg flere år senere også fik rektor som lærer i geografi, historie og fransk, ja så opdagede jeg jo, at vel forlangte rektor noget af os elever, men han ydede så vist også en meget stor indsats for at få banket lidt viden ind i vore små tykke hoveder. Af og til kunne det jo hænde, at pegepinden blev brugt lidt vel flittigt, dog mest til at dirigere med, når vi på melodi skulle synge navnene på Norges byer fra syd til nord, Spaniens floder eller de franske verbers tider. En hel del af denne viden sidder fast i hovedet den dag i dag, og da jeg kom på Kadetskolen, måtte jeg mange gange med taknemlighed tænke tilbage på den gode undervisning, som rektor Skovgaard-Petersen gav os unger i Rungsted Kostskole. Jeg synes, at det var en god skole, og at vi havde en række brillante og dygtige lærere og lærerinder og en meget dygtig rektor.

Forskolen i Rungsted 1909-12 og Hørsholm Skole 1912-15

Fortalt af Johanne Bastiansen

Johanne Bastiansen, født Witt, blev født 1903 som den ældste i en børnefolk på fem. Familien boede med farmoderen på Vallerødgade nr. 4. Den gang var Vallerød i sommerhalvåret præget af "landliggerne", der lejede sig ind i landsbyens gårde og huse. 1910 fik familien Witt opført en villa på grunden, der i sommermånederne blev lejet ud til sommergæster. Faderen, murer Valdemar Witt, sad i sognerådet i årene 1913-25. Hans datter fulgte senere i hans fodspor som socialdemokratisk medlem af kommunalbestyrelsen i årene 1962-70.

Johanne Bastiansens første skoleår foregik i Rungsted, senere på Hørsholm Skole. I Rungsted var der skole helt fra 1700-tallet, drevet under primitive vilkår på forskellige adresser. I 1899 opførte sognet en egentlig skolebygning på Bolbrovej. Bygningen eksisterer endnu, som nabo til Rungsted Kirke, indviet 1907. I forskolen i Rungsted var der kun undervisning for de yngste børn. Ved skiftet til fjerde klasse blev børnene flyttet til Hørsholm Skole for den videre undervisning. Selv da den nye kommunale Rungsted

Skole åbnede i 1953, tilbød den kun undervisning til og med 5. klasse – det var først efter udvidelsen i 1960'erne, at Rungstedts børn kunne gå i kommunal skole igennem hele deres folkeskoletid.

Johanne Bastiansen fortæller:

I marts 1909 begyndte jeg at gå i skole i Rungsted forskole 6 år gammel. Skolen lå på Bolbrovej med kirken på den ene

side og et tømrerværksted på den anden side. I den ene halvdel af bygningen boede lærerinden privat, i den anden var et klasseværelse og en gang, hvori der var en reol med skiftesko; de børn, der kom i træsko skulle skifte fodtøj, man måtte ikke gå ind i klasseværelset med træsko på. Lærerinden hed Laura Petersen, datter af den kendte skolelærer Frk. Severin Petersen (kaldet skolelærer Skæg), som

■ *Realskolen, set fra Kohaveallé. Postkort ca. 1908.*

■ *Realskolen, lærere og elever 1910.*

var lærer ved den gamle Usserød skole på Usserød Kongevej, der lå over for Birkelunds autoværksted. Til denne skole hørte et mindre landbrug, hvor eleverne til tider blev sat til at arbejde i mark og stald. Han havde tolv børn, en datter var gift med lærer Tryde ved Hørsholm Skole.

I Rungsted forskole gik de ældste børn i skole fra kl. 8 til 11 og de yngste fra kl. 11 til 14. Man skrev dengang på en skifertavle med griffel; med hjemme fra havde vi en svamp, så det vi havde skrevet kunne slettes igen. I et hjørne stod en

vandspand til at fugte svampen i. Hvert år blev vi inviteret til juletræ hos fru Dinesen, Rungstedlund. Et stort smukt træ, som vi gik rundt om, stod pyntet i en af de store stuer; bagefter drak vi chokolade, og alle børnene fik en julegave. Jeg husker, at jeg fik en tøjdukke, som jeg var meget glad for. Det var en dag man så hen til.

Vi var også på skovtur en gang hver sommer. Jeg kan huske, at turen engang gik til Fredensborg. Vi spadserede i slotsparken, og mødte da en fin herre, som

kom hen og hilste på os og gav hvert enkelt barn hånden; det viste sig, det var kong Frederik VIII, der var ude at gå en tur i parken.

Når vi var omkring 10 år, blev vi flyttet til Hørsholm skole og kom i 4. klasse. Dengang sad man efter nummer, og vi der kom fra Rungsted blev sat nederst i klassen. I årets løb blev man flyttet om, og flere af os kom nærmere katederet, for man lærte godt i den lille skole, hvor vi ikke var så mange i hver klasse.

På Hørsholm skole gik jeg i klasse med børn, der boede i Mikkelsborg og på Kokkedal avlsgård. Disse børn måtte gå hjemmefra klokken halv syv for at være i skole i Hørsholm til klokken otte. Om vinteren var det ikke rart for dem, når de skulle vade i høj sne i et par fladbundede træsko; der blev nemlig ikke kørt med sneplov så tidligt, at vejene var ryddede til vi skulle i skole. Jeg husker, at far måtte følge os op til "Strygejernet", gartnerboligen til Bakkehave, og så trådte vi i hans fodspor og sank i til knæene. - Mange børn i Hørsholm havde byplads om eftermiddagen og drengene ofte også morgenplads hos en bager eller på mejerierne, så de var ikke altid lige oplagte, når

de kom i skole. De sad mange gange og halvsov i første time og havde svært ved at følge med.

På skolen var der tre lærerinder og tre lærere med overlærer eller førstelærer F. V. Tryde. Hr. Tryde havde vi i sang. Han var samtidig organist ved Hørsholm Kirke, og når der skulle være bryllup eller begravelse, tog han seks børn ud af dem, der sang bedst, til at synge ved højtideligheden. De fik et mindre beløb for at medvirke. - Vi havde en lærerinde, frk. Hartung, som var meget streng. Vi havde stor respekt for hende, hun kunne slå en proper næve og knibe i kinden. Vi havde hende i skrivning, diktat, genfortælling og geografi. Hun skulle nok få os til at

■ Realskolen, lærerkorpset. Udateret foto, antageligt omkring 1900.

lære lektier, ellers var det en eftersidning. Vi havde også en lærer, der hed Vilhelm Græsel, som vi var meget glade for, og de fleste piger lidt småforelskede i. Vi havde ikke sprog i kommuneskolen dengang, så vi var nogle elever i 7. klasse, der efter skoletid gik til engelsk hos ham. Han var også kordegn i kirken, men døde ganske ung af tuberkulose.

Regnelæreren hed hr. Hvilsted. Han var gift med skræddermester Sørensens datter fra Hovedgaden, Frederikke Sørensen. Hun var sekretær for sognerådet, personalet var ikke større, og møderne blev holdt på skolen, for rådhuset var endnu ikke bygget. Hvilsted sad i øvrigt i sognerådet sammen med min far, murermester Witt.

Håndgerningslærerinden hed frk. Petersen. Hos hende lærte vi at sy en chemise og et par benklæder, hvortil vi først skulle brodere festons. – Skolekøkken blev indrettet, da jeg kom i 6. klasse. Lærerinden hed frk. Nielsen. Hun kunne ikke rigtig lide mig, for jeg var lidt dum til madlavning; alt blev svedet eller forkullet, når jeg stod for middagen. Om vinteren fik vi varm mælk. Den kom i en stor mælkejunge. Den smagte somme

tider lidt surt, men vi skulle drikke den.

En af lærerinderne hældte op til os i store jernporcelænskrus. Bagefter skulle de store piger vaske dem op, så de var parate til næste dag.

En gang om året blev de ældste børn inviteret op på handelshøjskolen Købmandshvile til generalprøve på deres dilettantkomedie. Det var meget morsomt, for det var jo unge mænd, der havde damerollerne.

Til slut vil jeg sige, at trods sin strenghed var frk. Hartung meget afholdt. Jeg husker, at hendes 25 års jubilæum blev fejret med chokolade og kringle til hele skolen og på hendes 70 års fødselsdag kastede flyveren Harald Hansen, der havde været elev på skolen, en buket roser bundet til en vimpel ned til hende i skolegården.

Pogeskole i Usserød 1909-10 og Realskole i Hørsholm 1910-17

Fortalt af Helge Johannes
Heinrich Rasmussen

*Helge Johannes Heinrich Rasmussen blev
født 1903 i Usserød på et mindre landbrug/*

*gartneri, som han fortæller om nedenfor. Også
han gik i en lille privat forskole et enkelt år,
før han i 1910 blev elev på Hørsholm Kost- og
Realskole. Realskolen kunne føres tilbage til
1865, men flyttede i 1884 til nye bygninger på
Kohaveallé (nu Rungstedvej 6) i Hørsholm.
Skolen rummede også en kostafdeling og var en
privat betalings-skole, deri modsætning til den
kommunale Hørsholm Skole kunne føre elev-*

■ Realskolen, elevbyg-
ningen, hvor kosteleverne
boede. Postkort 1911.

■ *Realskolen, lærerinder og elever (piger) 1891. På det tidspunkt var realskolen delt i en pigeafdeling under frk. Phødenfant og en drengafdeling, under hr. Hass, der også var overordnet leder af den samlede skole.*

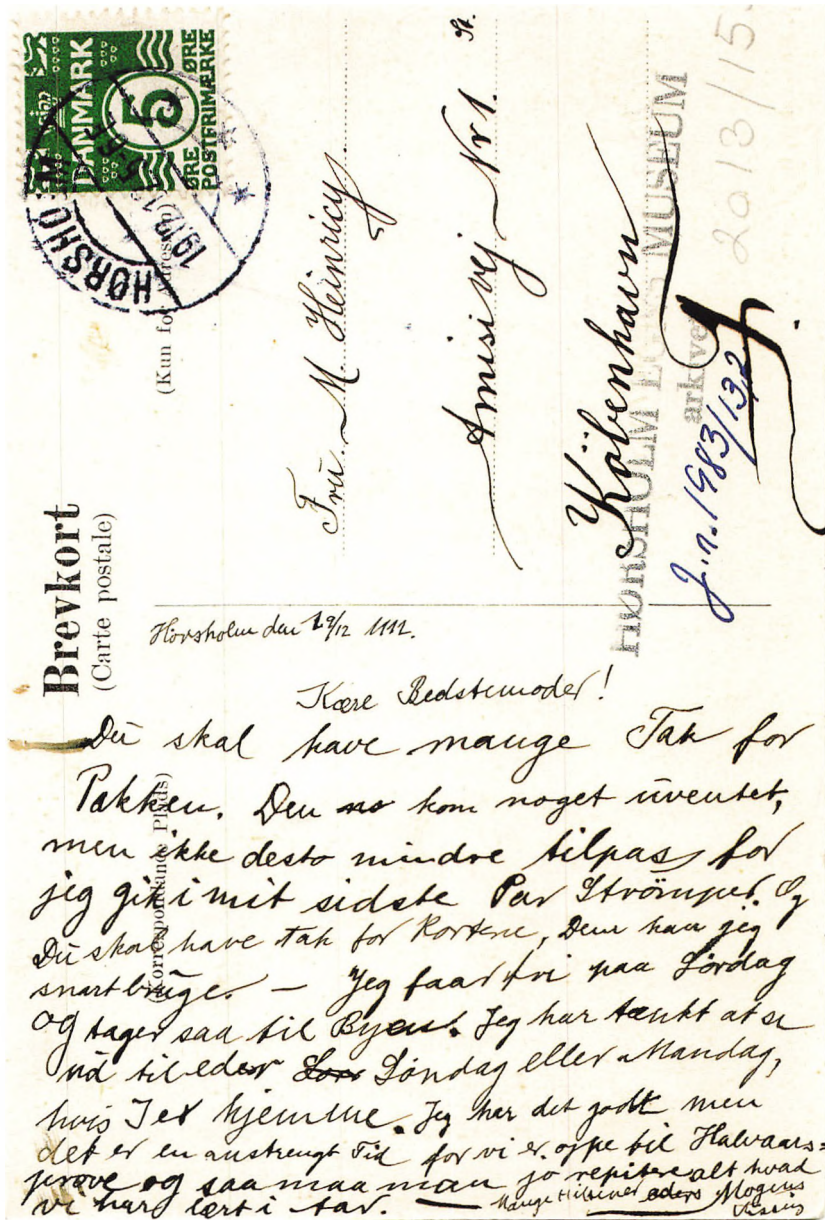

erne til såvel mellemskole- som realeksamen. Som Hans Jørgen Winther Jensen gør rede for i sin artikel, var realskolen en af egnens største skoler med elever fra både Hørsholm og de omliggende sogne. Skolen var anerkendt for sin solide undervisning, og som det fortælles nedenfor, rådede den over både fagligt og pædagogisk dygtige lærere. I 1920 overtog Hørsholm Kommune realskolen, og lærerkræfter og undervisning på mellemskole og realniveau blev en del af Hørsholm Skoles tilbud.

Helge Johannes Heinrich Rasmussen fortæller:

Jeg er født 27.10.1903 på Usserød Kongevej, som dengang hørte til Birkerød kommune, Skellet til Hørsholm gik ved Hørsholm Klædefabrik, som lå i Hørsholm Sogn, som man kaldte det dengang, medens arbejderboligerne lå i Usserød. De var jo ikke så gode skatteborgere. Usserød Kongevej var dengang en allé med kæmpestore, måske 100 årige lindetræer, hvis kroner aldeles dækkede vejbanen, der dengang var jordvej med skærver, hvilket bevirkede at vejen praktisk talt aldrig var tør. Ved ind-

■ Realskolen, den skrevne hilsen bag på postkortet fra 1911: Kostelevén Mogens skriver 19. december: "Kære Bedstemoder! Du skal have mange tak for pakken. Den kom noget uventet, men ikke desto mere tilpas, for jeg gik i mit sidste par strømper. Og du skal have tak for kortene. Dem kan jeg snart bruge. Jeg har fri på lørdag og tager så til byen. Jeg har tænkt på at tage ud til Eder søndag eller mandag, hvis I er hjemme. Jeg har det godt men det er en anstengt tid for vi er oppe til halvårsprøve og så må man jo repetere, hvad man har lært i år. Mange hilsener, eders Mogens."

kørslen til ejendommene var der stenkister eller træbroer, der førte over grøfterne, der indrammede begge sider af vejen.

Mit barndomshjem var en trelænget gård, der engang havde haft et større jordtilliggende ude på overdrevet. Nu hørte der kun 2 tdr. land til, som min fader drev som gartneri. Vi havde 2 små drivhuse og nogle mistbænke med løse vinduer og ellers frugtbuske og frugttræer.

Da jeg var 6 år kom jeg i Pogeskole, det var hos vores købmand, hvis mærkelige navn var Petrodsi. Hans søster havde været lærerinde på Lolland. Vi var 2 elever, en pige foruden mig. Vi måtte sidde på trappestenen udenfor og spise vores mad, men de havde en Sct. Bernhardshund som prompte kom og snuppede den fra os og vi turde ikke sige det til Frøkenen, hun var meget streng, så min moder kunne ikke forstå, hvorfor jeg altid var så sulten, når jeg kom hjem fra skole.

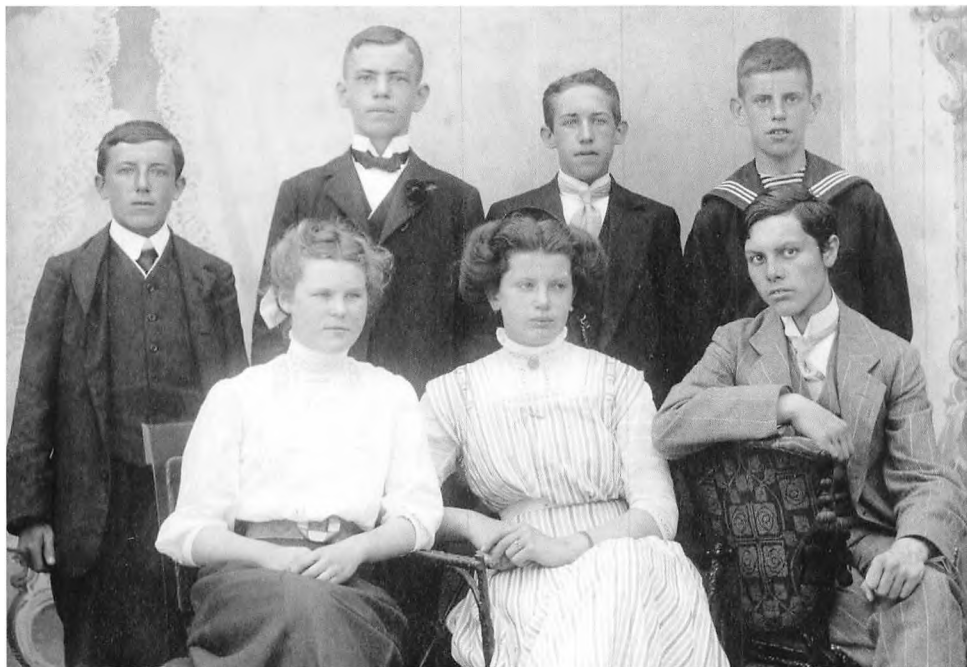
Siden som 7 årig kom jeg så i Hørsholm Realskole, der var en privatskole. Prisen var 8 kr. om måneden, skolebestyreren hed Chr. Jensen, var teolog og blev senere præst i Jels i Sønderjylland. Han var en meget streng og uligevægtig mand, som kørte sine elever meget hårdt.

Derimod havde jeg en klasselærer ved navn H.C. Rosted. Han var et dejligt menneske og en meget dygtig lærer, han har siden gjort sig kendt som forfatter til flere bøger om Hirschholms historie.

I vor skoletid havde vi en stor dag at se frem til. Lige før eksaminerne kom vi, hele skolen, lærer og elever på skovtur, som foregik til fods igennem Rungsted Skov og Folehaveskoven til Overfürsterens gård midt inde i Folehaveskoven. Der legede vi så lidt og spiste vores medbragte mad og så gik turen hjem igen. Dengang var der ikke noget der hed ferierejser.

I min skoletid udkæmpede vi nogle mægtige drengefejder og det gik tit hårdt og brutalt til, med lange kæppe og sten. Jeg har endnu et lille ar på overlæben efter et stenkast.

En anden morsom ting, man aldrig hører om mere, var en vinterfornøjelse. På vej hjem fra skole gik vi på søen på hhv. Slotsdammen og Dronningedammen inden isen var helt sikker. Vi tog hinanden om skuldrene i en lang kæde og så gik det over isen under råb og sang. Det kaldtes at "leffe". Det skete jo man fik en våd sok, men vi holdt jo hinanden oppe så der skete ikke mere, men de uhel-

■ Realskolen,
realklassen 1910,

dige fik jo en gang skældud, når de kom hjem.

Jeg gik i skole til 8. klasse og fik den såkaldte Mellemskoleeksamen. Mine forældre ville have jeg skulle have gået 1 år længere og taget Realeksamen, men det ville jeg ikke.

Jeg blev konfirmeret fra Hørsholm Kirke hos den daværende Pastor Friis. Ham havde jeg en morsom tildragelse med. Mine forældre bad mig selv om at melde mig til hos præsten, da de havde så

travlt og jeg begav mig så op til præsteboligen. Det var præsten selv, der lukkede op, og modtog mig med følgende: "God dag min søn, har du en Gud Fader?", hvortil jeg svarede: "jo, det har jeg, han bor på "Triumf" i Bagsværd, hvortil præsten svarede: "Jo, det var jo ikke lige ham jeg mente, men Ham hisset oppe". Jeg var i mine ferier kommet meget hos min gudfar og gudmor, som havde et gartneri på 16 td. land i Bagsværd, så det stod mig meget i hovedet at forklare misforståelsen.

Skole- og musikliv i Hørsholm i 1950'erne og 1960'erne

Birger Julian Nielsens erindringer om sit liv i Hørsholm 1950-1970 findes på Museum Nordsjælland, Hørsholm Lokalarkiv, i sin fulde udstrækning. Her er de tilgængelige for enhver. Det følgende er kun et lille uddrag heraf. Uddraget og redaktionen er foretaget i samarbejde med Birger, men ansvaret er mit. Desuden vil jeg opfordre Birgers jævnaldrende til at aflevere deres erindringer om deres liv i Hørsholm 1950-1970. Hans Jørgen Winther Jensen

Hørsholm Skole var under kraftig ombygning, da jeg startede i 1. klasse i 1957. En moderne fløj ud mod boldbanerne var under opførelse, men en ny gymnastiksal stod allerede klar til brug, for drengene naturligvis. Pigerne måtte nøjes med den gamle. Det var til gengæld hér i den gamle sal, at alle skolens fester blev holdt. Salen havde en rigtig teaterscene med flot fortæppe. Hvert år opførte fjerdeklasserne en forestilling for

en fyldt sal bestående af forældre, bedsteforældre, søskende og alle skolens lærere og elever. Da det i 1960 blev min klasses tur, opførte vi et meget avanceret stykke, der hed "Pølsemandens Måneraket", som ingen forstod et hak af, medens parallelklassen havde valgt en mere traditionel genre. Klassen opførte "Svinedrengen" til vild jubel for aftenens publikum. Jeg har langt senere fået fat i rollehæftet til "Pølsemandens Måneraket", og det var absolut ikke uden kvaliteter. Min klasse-lærer, Kirsten Kristensen, har måske bare været lidt for meget forud for sin tid, da hun valgte stykket.

Hverdagen på skolen skilte sig på ingen måde ud i forhold til en hvilken som helst anden dansk folkeskole i halvtresserne.

I det øjeblik klokken ringede til time, stillede vi op i skolegården, på række, klassevis. Først når gårdvagen, mestendels William Beck, havde sikret sig, at

■ Foto af Georg Svendsen 1907-79. Skoleinspektør på Hørsholm Skole 1950-70. Medlem af kommunalbestyrelsen for Socialdemokratiet. U.A.

ungerne var faldet fuldstændig til ro, og det var forsvarligt at sende dem ind i bygningerne, gav han tegn til afmarch. Hvis nogen mente, at de havde fået en genial ide til at forhale seancen, kunne de godt mene om igen. Gårdvagten fik omgående uromagerne hevet til side, og så vankede der en sveder. En eftersidning. Man skulle tilbringe yderligere en time på skolen, efter at klassekammeraterne var gået hjem. I hele min skoletid lykkedes det mig at indkassere to svedere. I forhold til de venner, der måtte tilbringe megen dyrebar fritid på den måde, så er jeg sluppet billigt.

Efter første time gik vi til morgensang i den nu færdigbyggede fløjs aula. Skoleinspektør Georg Svendsen holdt en tale, gerne af formanende karakter. Han sluttede af med at minde os om, at der blev holdt godt øje med de elementer, der trods forbud, alligevel købte slik hos købmand Tougaard på vej hjem fra skole.

■ *Det kostede flere aviser, for jeg fik samlet bogstaver i rette størrelse til vores navn, Poor Souls. 1966.*

Tougaards butik lå umiddelbart over for skolen.

Herefter sørgede et orkester bestående af lærerne Ingemann-Hansen, klaver, Tofte, førsteviolin; Holberg, andenviolin, for dagens underholdning i form af en sang fra de danske skolebørns lille blå salmebog. Eleverne stod pænt opstillet, ligesom i skolegården, mens de sang sig igennem dagens repertoire. Herefter gik klasserne hver til sit, i god ro og orden. Uden for klasseværelset stillede vi endnu en gang op i række, to og to, og afventede lærerens ankomst.

Først når læreren mente, at ungerne var faldet fuldstændig til ro, og det var forsvarligt at sende dem ind i klassen, gav han tegn til afmarch.

Inde i klasseværelset stillede vi os bag hver sin skolepult og satte os først ned, når læreren gav tegn til det.

Det kunne ske, at en anden lærer lige pludselig stak hovedet ind for at give en besked. Så skulle vi rejse os op og stille os bag skolepultene og måtte først sætte os ned igen, når hovedet atter var forsvundet.

Det kunne dengang godt tage sin tid, inden vi fik lov til at lære noget.

Min klasselærer de første år var Kirsten Kristensen. En frisk, nyuddannet pædagog fuld af gode ideer og gåpåmod. Og så var hun oven i købet i besiddelse af en af tidens helt store hits blandt unge, en blå scooter af mærket Vespa.

Vi havde mange skiftende lærere de første år. En af dem var lokalhistorike-

■ *Den overklippede tikroneseddel stammer fra et spillejob, som vi, Son of Mad Blues Band, havde i 1968. Vi havde ud af byren fået 10 kr. til overs. Vi delte derfor sedlen i fire dele. En til hver musiker. Helt i rockstjernes ånd, mente vi.*

ren H. C. Rosted. Vi havde ham kun i en kort periode som vikar. Men han kunne fortælle historier som ingen anden, og så læste han ikke en gang op af en bog. Han fortalte bare historierne efter hukommelsen, ofte tilføjet sjove lyde og gebærder. Efter skoletid var vi børn overladt til os selv. De fleste voksne var på arbejde. Men det var ikke noget problem, vi kunne sagtens beskæftige os selv.

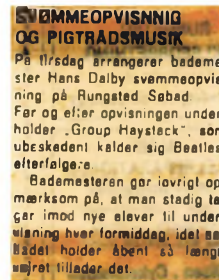
Vi mødtes med jævnaldrende, enten i en af baggårdene, på Ridebanen, på kælbakken, på stranden eller i Slotshaven. Legemulighederne i Slotshaven var nærmest ubegrænsede.

Efter mit første skoleår flyttede vi fra Hovedgaden 14 til Usserød Kongevej 68. Det var i 1958. Trafikken gennem Hovedgaden havde i lang tid været temmelig håbløs, og en alternativ trafikafvikling var påkrævet. Løsningen blev omfartsvejen, som man anlagde parallelt med Hovedgaden. Hermed forsvandt en del huse og haver ned mod Dronningedammen, heriblandt vores baghave med det gamle mannatræ. Baghuset til nr.14 blev grundigt renoveret og herefter brugt til udstilling af møbler fra forretningen "Møbelkunst" i forhuset. Det blev først

revet ned i starten af 1980'erne. Forhuset eksisterer endnu.

Der var en del usikkerhed omkring, hvorvidt min bror Ole og jeg skulle skifte til Usserød Skole. (Kurt var på det tidspunkt gået ud af skolen og i gang med sin maleruddannelse). Men da Usserød Skole havde tradition for at sende en del elever til Hørsholm efter 7. klasse, blev min far og mor enige om at beholde Ole og mig på Hørsholm Skole. Det havde dog det pudsige resultat, at mange af vores fremtidige venner gik på Usserød Skole og var medlemmer af Usserød Idrætsforening samtidig med, at vores klassekammerater på Hørsholm Skole var medlemmer af Hørsholm Idrætsklub, hvilket vi brødre i sagens natur også var. Jeg mindes dog ikke, at det skabte de store konflikter, og der gik jo heller ikke lang tid, inden de to sportsforeninger blev slået sammen.

På Hørsholm Skole gik livet sin vante gang. Georg Svendsen, skoleinspektøren, formanede stadig ved hver morgensamling eller skabte frygt, hvis han pludselig dukkede op midt i en undervisningstime. Hvem skulle mon med ned på kontoret for at få en opsang? Eller også stillede

■ Avisomtalen af vores optræden på Rungsted Søbad stammer fra 1965. det var den omtalte bademester Hans Dalby, som kaldte os "Beatles' efterfølgere". Vi havde gerne nojedes med mindre.

■ Annonce Ugebladet 1965.

han sig bare op ved vindueskarmen og gloede ned i skolegården. Men han lyttede tydeligvis godt efter, hvordan lærerens overhøring af eleverne forløb. Beck råbte og skreg i frikvartererne, som han plejede at gøre.

Svend Hansen, min matematiklærer

Der var også andre lærere, som lyste godt op i skolelandskabet.

I regning og matematik havde vi Svend Hansen. Selvom man dengang var Des med sine lærere og titulerede dem med et hr., fru., eller frk., så insisterede Svend Hansen på, at vi kaldte ham "Svend Hansen". Man blev straks irttesat, hvis man kom til at sige hr. Hansen til ham: "Jeg hedder SVEND HANSEN!"

Hver time startede med, at Svend Hansen kom ind i klassen, vendte rumpen til eleverne og skoddede sin smøg ned i klassens skraldespand. Så luntede han hen til sin plads bag katederet og bad os om at tage bøgerne frem. Spørgsmålet var herefter: "Hvor ville Svend Hansen starte dagens overhøring?". Han havde flere muligheder.

1. Han kunne starte i dørrækken forreste eller bageste bord.

2. Han kunne starte i midterrækken forreste eller bageste bord, eller
3. Han kunne starte i vinduesrækken forreste eller bageste bord.

Alt efter hvilken strategi Svend Hansen bestemte sig for, så kunne man tælle sig frem til hvilket regnestykke, man kom op i, når det blev ens egen tur. Hvis regnestykket viste sig, at være det rene volapyk, så var der ikke andet at gøre end at sidde apatisk og vente, mens dommedag rykkede nærmere og nærmere.

Svend Hansen var ikke opfarende og højroret som for eksempel Beck. Men hans facon var næsten lige så frygtindgydende. Man var aldrig i tvivl, når man havde kvajet sig. Ydmygende og ironiske bemærkninger som "du forstår jo ikke en pind af det hele!", "Kongevejens lys" eller "du kommer aldrig i boglig", hørte med til næsten enhver Svend Hansentime.

På et tidspunkt i skoleforløbet blev klasserne delt op i alment og bogligt orienterede klasser. Der var mest status i at komme i en boglig klasse. Derfor Svend Hansens ovennævnte bemærkning.

I andre tilfælde kunne Svend Hansen finde på at rejse sig op og åbne for

vinduerne. Nu skulle der luftes ud!! Så var man ikke i tvivl om, at man, til stor morskab for resten af klassen, lige havde fyret en ordentlig matematisk brander af.

Svend Hansen kunne godt lide en lille én. Det samme gjaldt Georg Svendsen. En gang skulle vi have en såkaldt spørgetime med Svend Hansen før en eksamen. Vi ventede i rum tid på, at Svend Hansen skulle dukke op. Men han kom ikke. Til

sidst fik et lyst hoved den idé, at Svend Hansen muligvis befandt sig på Vejlehus' beverding, lige i nærheden af skolen. Derfor gik vi derop. Her fandt vi både Svend Hansen og Georg Svendsen, som sad og nød en stille øl. Svend Hansen tømte sin øl og fulgtes med os hen til skolen og gennemførte den lidt forsinkede spørgetime.

Der var også en anden side af Svend Hansen, som nogle af vi drenge lærte at

■ *Horsholm Skole 1957,*
1. B. Bageste række fra
venstre: Klasselærer
Kirsten Hansen (senere
Kristensen), Birger
Julian Nielsen, Hardy
Nielsen, Erik Svendsen,
Flemming Jensen, Stig
Andersen, Jorgen Larsen,
Soren Andersen, Steen
Guldstad. Midterste
række fra venstre:
Birgit Hansen, Birgit
(Petersen?), Allan
Smarup-Ottosen, Peter
Gjedved, Poul Erik
Kragh?, Allan Aistrup
(Birgers fætter), Niels
Bo Sorensen, Michael
Gammeltoft. Forreste
række fra venstre: Jette
(?), Jytte (?), Lena
Jorgensen, Kaja Gjessing,
Anne Kreinkel, Anne
Mette Poulsen, Marian
Engelbrecht Nielsen,
Ann Britt (?), Karen
Andreassen, Kate
Sorensen.

kende. Svens Hansen kunne nemlig godt lide sport, især ishockey.

I min klasse var der tre andre drenge, som var lige så vilde med ishockey, som jeg var. Kristian Wichmann, Kristian Danstrup og Kaj Stenfeldt. Vi tog til Gladsaxe så tit, det var muligt. Men det var meget besværligt. Vi skulle skifte bus 2-3 gange, inden vi kom frem til Skøjtehallen. Heldigvis havde danmarksmesterskabet skabt en vis interesse for ishockey i Hørsholm. Flere og flere hørsholmborgere tilbragte søndag eftermiddage i Gladsaxes kolde skøjtehal for at overvære Rungsteds kampe. Heriblandt Kristian Wichmanns far. Han havde bil, og vores busrejse blev endelig erstattet med en langt behageligere biltur. Kristian Wichmanns far havde en ven, som også skulle med hver gang. Det var Svend Hansen, vores matematiklærer! Det var i starten meget underligt at stå ved siden af Svend Hansen i Gladsaxe Skøjtehal. Især hvis man havde været sur på ham dagen i forvejen. Men Svend Hansen var tilsyneladende ligeglad, havde højst sandsynligt glemt gårsdagens bataljer.

I skøjtehallen stod han og skuttede sig lidt i kulden med en cigaret plan-

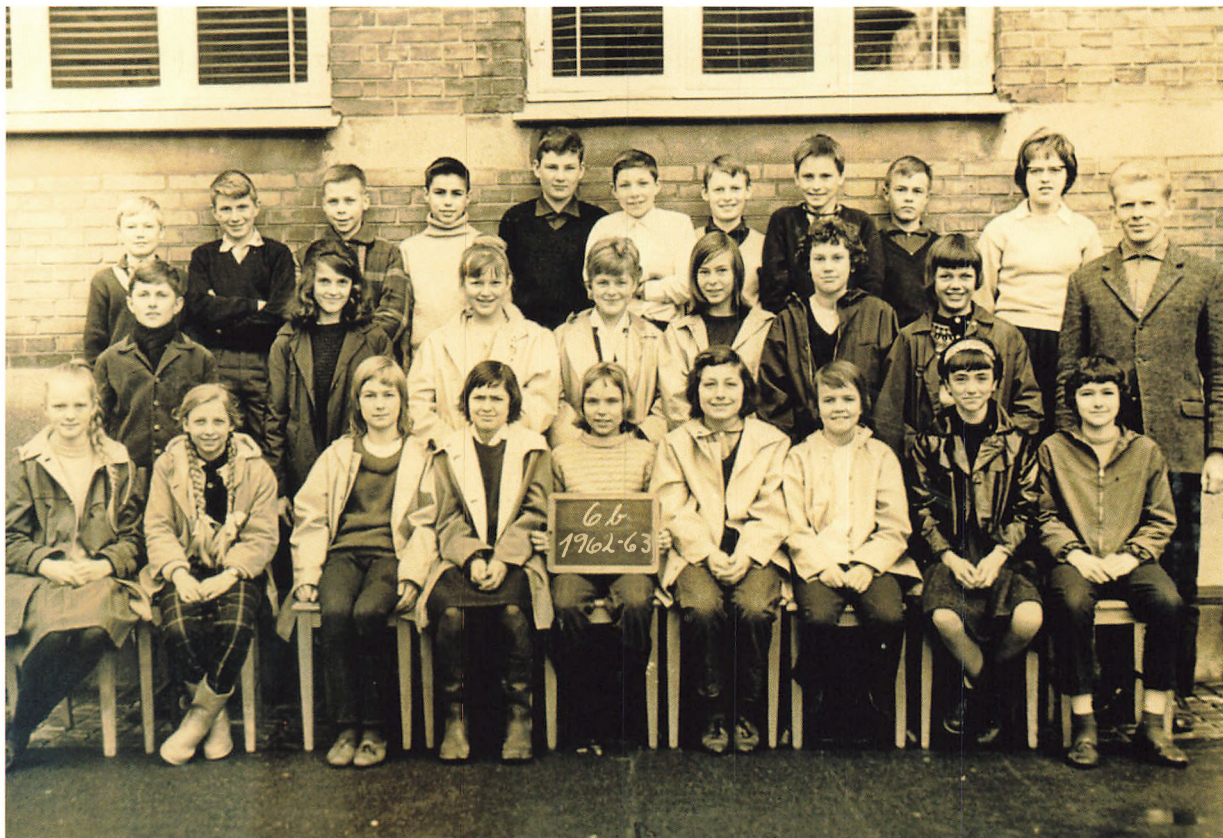
tet mellem sine tandløse gummer. En Rungstedscorening blev højst kvitteret med et gnæg eller et smørret grin.

Når vi efter endt kamp vendte tilbage til Hørsholm, gav Svend Hansen hånd og sagde pænt farvel. Næste dag i skolen sagde han måske til os i forbifarten: “ Det gik sgu da meget godt i går”, og så var den sag uddebatteret. Straks herefter var vi drenge i fuld gang med at tælle os frem til, hvilket regnestykke vi med stor sandsynlighed ville blive hørt i den dag.

Lakrids Alfred

Lakrids Alfred var vores sløjdlærer. En overgang havde vi ham også som dansk- og klasselærer. Egentlig hed han bare Alfred Jensen og var godheden selv. Øgenavnet havde han fået, fordi han af og til midt i en time tog sine sko og strømper af for at massere sine ømme fødder. Vi unger mente, at han var i gang med at fjerne dét sokkefnuller (lakrids), som eventuelt havde samlet sig mellem tærerne.

Alfred Jensen havde også en anden pudsig vane. Han havde altid proppet skjorten ned i sine underbukser. Det resulterede selvfølgelig i, at underbuk-

■ *Horsholm Skole, 6. klasse 1962. Billedet er taget af klasselærer Ole Marslev. Forrest fra venstre: Lili Jensen, Hanne (?), derefter: Lis Keiding, Inger Johansen, Birger Julian Nielsen, Niels Bo Sorensen, Preben Plum, Per Graversen, Claus Øehlenschlæger, Heine Dalhoff Petersen, Lars Borresen.*

selinningen var synlig. Alfred Jensen var ikke ene om denne påklædningsforanstaltning. Svend Hansen luftede også tit sine underbenklæder på denne måde.

Kæft, trit og retning – og sved på panden

William Beck havde jeg gennem hele min skoletid i flere forskellige fag: biologi, formning og gymnastik.

Formning, eller tegning som vi kaldte det dengang, foregik oppe under taget i den ny opførte bygning. Undervisningen var ganske traditionel. Det vil sige, at Beck stort set dikterede, hvor og hvordan vi skulle tegne eller male. Men én gang om året kom Beck ind i lokalet og meddelte, at dagens opgave bestod i, at vi skulle tegne en fantasifisk. Der var åbenbart frit slag på alle hylder, og vi unger gik glade og optimistiske i gang med udfordringen.

Inden længe var den første elev færdig med sin tegning og gik forventningsfuldt op for at vise Beck resultatet. Ved synet af tegningen eksploderede Beck og skreg ind i hovedet på den arme stakkel: "Sig mig en gang! Har du nogen sinde set en skotskterner rødspætte med en pibe i munden!", hvorefter den uheldige blev beordret tilbage på plads for at tegne en ny tegning. Dette satte naturligvis straks en dæmper på resten af klassens fantasifulde udfoldelser.

Hørsholm Skole havde to skolegårde, en lille og en stor. I den lille, som fortrinsvis var forbeholdt de mindste klasser, stod der to valnøddetræer. Det var strengt forbudt at samle nedfaldne

nødder op endsige spise dem. Vi måtte nøjes med at nyde synet af de smukke træer. Til at oprette god ro og orden i skolegårdene kunne gårdvakterne få hjælp af pedel Olsen. Henry Olsen boede sammen med konen i en lille lejlighed i en af skolens bygninger. Alle børn var glade for ham. Om vinteren lavede han altid en glidebane til os i sneen. Men hvis brandsirenerne hylede ud over byen, så smed Olsen alt, hvad han havde i hænderne, sprang på sin cykel og fór hen til brandstationen på Selmersvej. Olsen var nemlig frivillig brandmand.

Når vi skulle have gymnastik, stillede vi op på række under valnøddetræerne i den lille skolegård, så snart frikvarteret var slut. Hér hentede Beck os og førte os op til omklædningsrummet.

Efter omklædning var der indmarch. Under Becks taktfaste kommando vandrede vi ind i gymnastiksalen på én lang række. Det tog sædvanligvis ikke Beck ret lang tid at spotte, at vi var fuldstændig uden evne til at gå i takt. Så der var ingen vej uden om. Vi måtte vandre rundt i salen, indtil vi havde fået det lært. På et tidspunkt opgav Beck projektet og beordrede os med en resigneret hovedrysten

op midt igennem salen, stadig på en lang række. Hér skulle vi stå ret, indtil Beck udstedte den næste ordre:

” Inddeling til tre...Begynd!”. Vi skulle så, for at få os inddelt i hold, tælle til tre ned langs rækken. 1-2-3, 1-2-3, 1-2-3 og så videre. Men på grund af den ulmende nervøsitet, var der selvfølgelig altid én, der kom til at sige 4. Temperaturen i Beck nærmede sig på dette tidspunkt kogepunktet, og han kommanderede os straks til at starte forfra blot med det resultat, at flere af os i ren og skær befippelse kom til at sige 4. Så kom Dundertalen! Den varede det meste af resten af timen, og når Beck endelig, med fråde om munden, havde fået raset færdig, beordrede han os i bad med undtagelse af to, som skulle svabre det svedbelagte gulv, og det til trods for at vi havde stået stille det meste af timen.

Beck var dybt engageret i idræt, han var sågar formand for SAF, Sjællands Atletik Forbund, og kommunen kan takke ham for mange fremsynede initiativer. Men de næsten sagnomspundne raserianfald over skyggede desværre ofte hans positive sider.

Jeg husker dog særlig én positiv episode. Det var i starten af tresserne. Familien

var på vej hjem fra ferie. På overfarten Rødby-Puttgarden fik jeg til min store overraskelse pludselig øje på en smilende William Beck, som stod lænet op af rælingen og småsludrede med far. Beck var åbenbart også på vej hjem fra ferie. Hans tofarvede Ford Zephyr var forsynet med campingvogn. Jeg fattede simpelt hen ikke, at far havde noget at snakke med Beck om, men de syntes ikke desto mindre at have det helt fint i hinandens selskab. Åbenbart to mænd med batterierne fuldt opladet til det kommende års udfordringer, og Beck rustet til atter at uddele en omgang møgfeld.

Hørsholm Skole havde det held, at den lå klods op ad boldbanerne på Kohave Alle. Om sommeren foregik gymnastiktimerne tit på idrætsanlægget, hvor der, foruden fodbold og håndbold, kunne konkurreres i forskellige atletikdiscipliner, Becks store passion. Om eftermiddagen blev boldbanen bag skolen brugt til fodboldtræning og lørdag/søndag blev der spillet kampe. Selv om HIKs førstehold lå og rodede rundt nede i serie 2, så var der alligevel en hel del tilskuere til kampene. Især de mange lokalopgør havde stor publikumsinteresse.

Da pigtråden kom til Hørsholm

På Hørsholm Skole kom der en dag en besked til de ældste klasser over Svendsens samtaleanlæg: Vi skulle samles i gymnastiksalen, hvor der ventede os en overraskelse. Vi traskede ned til salen, glade for at få en alt for sjældnen fritime.

Til vores undren var nogle elektriske instrumenter, trommer og forstærkere opstillet på gymnastiksalens teaterscene. En lærer trådte frem og forkyndte, at nu ville skolens nydannede pigtrådsorkester give en lille koncert: " Giv en hånd til The Rocking Angels!!" Under de efterfølgende klapsalver jokkede fem kejtede gutter op til instrumenterne. Det var Jens Thorning, Stig Fogh Andersen, Steen Rasmussen, Lars Pedersen og Jesper Tuxen, alle elever fra de ældste klasser på skolen.

Det blev hurtigt klart for publikum, at de rent faktisk kunne spille. De kunne endda spille ret godt. Sceneoptrædenen var der heller ikke noget i vejen med. På et tidspunkt smed de sig ned på knæ, kastede guitarerne om på ryggen, alt imens de spillede videre. Sådan et orkester ville jeg også være medlem af!

I tresserne var The Rocking Angels et markant orkester i Hørsholm. De skiftede dog hurtigt navn og er bedre kendt under navnet The Blackmailers.

Et par af medlemmerne fik en karriere inden for musikken. Jens Thorning Hansen blev senere medlem af et landets førende hippieorkestre, Furekåben.

Stig Fogh Andersens musikalske vej blev til gengæld helt anderledes. Han uddannede sig til operasanger. Han regnes i dag for at være en af landets bedste Wagnerfortolkere.

Der gik ikke lang tid, før de fleste klasser på Hørsholm Skole havde sit eget mere eller mindre vellykkede pigtrådsorkester.

The Peacebreakers og Group Haystack

En dag hørte jeg i skolegården, at et par drenge stod og manglede en trommeslager til deres orkester. Det var Svend Erik Nielsen og Pauli Kragh-Pedersen, som begge gik et par klasser over mig. Svend Erik kendte jeg i forvejen. Vi havde tit leget sammen i Lillegade, hvor min moster Conny boede. Selvom jeg aldrig havde været i nærheden af et trommesæt, så aftalte vi, at jeg skulle ønske mig

■ Hørsholm Skole. Sidste skoledag 1968.

Traditionen tro blev der kastet flødekarameller ud af vinduerne til skolens elever.

■ Hørsholm Skole. Sidste skoledag 1968.

Fra venstre ses: Kaj Stenfeldt Mathiasen, Birger Julian Nielsen, Birgith Pedersen, Susanne Larsen.

et trommesæt til min nært forestående konfirmation, og inden længe var jeg den lykkelige ejer af et brugt trommesæt af ubestemmelig fabrikat fra radioforhandler Jacobsen i Hovedgaden.

Således blev jeg medlem af The Peacebreakers: Svend Erik, leadguitar; Pauli rytmeguitar og sang; mig på trommer. Vi øvede en gang om ugen hjemme hos Pauli, som boede bag "Glashuset" på Kammerrådensvej. Paulis forældre havde et kæmpe drivhus, hvor vi kunne bruge

et lille hjørne som øvelokale. Tit havde vi selskab af Niels, en af Pauli og Svend Eriks klassekammerater. Det viste sig, at Niels oprindeligt skulle have været orkestrets trommeslager, og han var, måtte jeg erkende, en meget bedre trommeslager end mig på det tidspunkt. Måske har det haft betydning, at han var søn af borgmester Svend Jørgensen. Pigtrådsmusikken var jo i den grad ugleset blandt den voksne generation og måske ikke en passende fritidsbeskæftigelse for en borgmestersøn.

Men under alle omstændigheder havde vi det herligt i drivhuset, som egentlig var et lille gartneri.

En dag kom Paulis far ind i drivhuset, mens vi øvede. Han var i selskab med en kunde, som skulle købe blomster. Da handelen var overstået, kom kunden hen til os og spurgte indtrængende, om han ikke nok måtte stemme vores instrumenter. Det måtte han da gerne. Hans navn var Poul "Gregers" Gregersen, bassist i Svend Asmussens berømte orkester. Poul Gregersen boede i Glashuset på Kammerrådensvej.

Som tiden gik blev vi bedre, også til selv at stemme vores instrumenter. Vi fik opbygget et repertoire, som vi kunne være bekendt at spille for et større publikum. Vort første engagement fandt sted på Nivå Centralskole. Far Ib trådte til som chauffør, og med fiatten tæt pakket med instrumenter og musikere kørte han os til Nivå.

I længden kunne vi ikke blive ved med at øve i Paulis drivhus. Vi kunne ikke hele tiden have Paulis mor rendende og råbe: "Skrue need!". Til al held fik vi af skoleinspektør Georg Svendsen lov til at øve på Hørsholm Skole! Men kun om søndagen!

■ Hørsholm Skole. Sidste skoledag 1968.

Kristian Wichmann klovner iført hippieparuk.

Ved siden af ham ses Mette Lindeballe i flowerpower-kostume. Til venstre for Mette ses Ole Larsen siddende med stråhat. Imellem Kristian og Mette ses, pigen med briller, Toni Nielsen. Birgers fætter, Bjarne, ses stående øvest til venstre i billedet med sort trøje.

Fra klokken 8.00-10.00! Det indebar, at vi hver lørdag skulle hente skolens nøgler på Svendsens kontor. Det skiftedes vi til. Respekten for Georg Svendsen var for stor til, at vi alle havde lyst til at troppe op på én gang.

En søndag morgen mødtes vi som sædvanlig foran skolen medbringende hvert sit instrument på en hjemmelavet trækvogn. Men ingen havde skolens nøgle. Det viste sig, at det var mig, der var synderen. Jeg havde simpelthen glemt, at det var min tur til at hente nøglen på Svendsens kontor om lørdagen. Hårdt presset blev jeg overtalt til at forsøge at få nøglen udleveret hjemme hos Svendsen privat. Klokkeren 8 om morgenen! På en søndag! Svendsen boede på Slettevang i nærheden af skolen, og jeg var sandt at sige ikke meget værd, da jeg bankede på døren. Efter et stykke tid kom en søvndrukken Svendsen til syne i dørsprækken iført morgenkåbe og morgenhår. "Lige et øjeblik," mumlede Svendsen, da jeg havde fremstammet mit ærinde. Så gik han, men kom lidt efter tilbage med den ønskede nøgle, som han gav mig uden medfølgende irettesættelse eller formaning.

På et tidspunkt syntes vi, at tiden var inde til at deltage i en af de utallige amatørkonkurrencer, som var meget populære på den tid. På Dyrehavsbakken i Klampenborg var der rig mulighed for at dyrke pigtrådsmusikken. I etablissemen-

ter som Soho, Valhalla og Place Pigalle kunne man hver aften blive underholdt af levende musik. Bakken var et pigtråds-musikalsk slaraffenland. I Soho spillede The Beefeaters, i Valhalla The Clidows og i Place Pigalle Peter Belli & les Rivals samt Sir Henry and his Butlers. Altså cremen af dansk pigtråds-musik. Jeg stod tit og gloede ind ad vinduerne til Place Pigalle for at få et glimt af Peter Belli og Sir Henry. Jeg var forment adgang på grund af min alder.

Place Pigalle arrangerede amatørkonkurrence én gang om ugen. Pauli og Svend Erik syntes, det ville være en god ide, hvis jeg tilmeldte os konkurrencen, når jeg nu alligevel var på Bakken så tit. Den var jeg med på.

I den tro, at jeg havde lovligt ærinde, spankulerede jeg derfor en dag ind på Place Pigalle for at tilmelde The Peacebreakers amatørkonkurrencen. Der gik ikke mange sekunder inden jeg, ved hjælp af en sur tjener, atter stod uden for Place Pigalle. Han mente helt sikkert, at jeg var bedre tjent med at overvære Pjerrots næste forestilling. Jeg var for mundlam til at kunne forklare mig. Den samme komedie udspillede sig ugen

efter, da jeg endnu engang prøvede lykken. Tredje gang fulgtes jeg tilfældigt med en ung mand, som jeg kendte fra Ellevej. Han blev kaldt Slagter, fordi han en overgang havde været bud for slagter Reichardt på Usserød Kongevej. Det viste sig, at han for nylig var blevet hyret som udsmitter på Place Pigalle, og under hans beskyttelse blev det derfor muligt for mig endelig at få Peacebreakers tilmeldt konkurrencen.

Pauli og Svend Erik udviste ikke den helt store tillid, da jeg meddelte dem udfaldet af sidste forsøg på Bakken. Jeg blev imidlertid hårdnakket ved med at påstå, at vi skulle spille på Place Pigalle. Og de hankede trods forståelig mistro op i guitarerne på konkurrencedagen, og sammen tog vi toget ind til Bakken. Borgmesterens Niels var også med for at heppe på os.

Der deltog i alt ti orkestre og solister i konkurrencen.

Hovednavnet den aften var Sir Henry and his Butlers. De skulle spille før og efter konkurrencen. De skulle desuden akkompagnere solisterne, hvilket gav solisterne en kæmpe fordel. Vi var stort set selvforsynede, men manglede en bassist. Sir Henry, Ole Bredahl, var selv bassist.

Det blev derfor hans opgave at traktere bassen under vores to numre.

Det var publikum, som på omdelte stemmesedler valgte deres favorit.

En duo fra Glostrup blev aftenens vinder. Den ene spillede trækbasun, den anden stod og hev i en harmonika og de havde naturligvis hele Sir Henrys and his Butlers til bakke dem op.

Den eneste, der med sikkerhed havde stemt på os, var borgmesterens Niels.

Det var ikke så tit, vi kom ud at spille for folk. Vi var bare nogle skoledrenge mellem 14 og 16 år. Når vi endelig fik lov til at spille, gjorde vi det gerne gratis.

En gang spillede vi på Hørsholm Hotel til Rungsted Privatskoles årlige sommerbal. Ballet blev afholdt i fest-salen, hvor jeg nogle år forinden havde hoppet rundt og gjort gymnastiske øvelser sammen med andre gymnastikglade HIK'ere.

Svend Erik havde i et eller andet popblad læst om et fynsk orkester, som også kaldte sig The Peacebreakers. Om de var bedre end os, er ikke til at vide, men de var i hvert fald meget ældre. Så vi droppede navnet til fordel for det lidt mere fjollede Group Haystack. Et navn min bror Ole vist nok havde fundet på for sjov.

Badeanstalten i Rungsted

Om sommeren opholdt vi os mest på stranden ved Rungsted Havn. Stranden var delt i to halvdele, hvorimellem broen ud til øhavnen var placeret. Ved starten af broen lå Fru Nielsens ishus i læ af nogle høje piletræer. Træerne eksisterer stadig, men det hvidmalede ishus er væk. Det var ellers hér ved ishuset, man mødtes om aftenen. På begge sider af huset var der opstillet borde og stole, så det næsten følte, som at være på restaurant, når man sad med vennerne og nød en is. I højsæsonen kunne der være metervis lange køer på begge sider af ishuset.

Den nordlige del af stranden hørte oprindeligt til det nedlagte Rungsted Badehotel, hvor kun lidt af fundamentet var tilbage.

Stranden havde dog den ulempe, at man skulle vade temmelig langt ud, før man stod i vand til navlen. Godt for en småbørnsfamilie, men ikke for os unge, der ikke kunne nøjes med blot at svømme, men også gerne ville springe på hovedet i vandet. Det var der til gengæld mulighed for i Rungsted Søbads dybere bassiner.

Badeanstalten blev hver sommer bygget op på havnens sydside. Bademesteren

hed Hans Dalby. Gennem hele sommeren boede han på badeanstalten. Hvor han befandt sig om vinteren er en gåde, i hvert fald for mig. Jeg tror ikke engang, han boede i Hørsholm. Med venlig autoritet styrede han svømmeundervisningen, kun assisteret af et par smukke badenymfer. Dalby var meget vellidt. Og så solgte han cigaretter i løs vægt i kiosken. Én cigaret, 25 øre. Det var jo ikke altid, man havde 3 kroner til en hel pakke, men 25 øre kunne man vel altid trylle frem.

Blev man træt af at springe på hovedet i vandet, var der mulighed for at tage en tur ned ad badeanstaltens rutsjebane eller prøve lykken på balancebommen. Vovede man sig ud på dén, var man sikker på, at der straks befandt sig yderligere 3-4 personer på bommen, som ihærdigt forsøgte at få én til at ryge i vandet.

Omklædningskabinerne var meget små og temmelig utætte. For en nysgerrig, var det derfor ingen sag at finde en sprække og herigennem få indblik i, hvad der foregik i nabokabinen. De fleste af os lærte derfor hurtigt at klæde om til badetøj hjemmefra.

Det var også i denne periode, man fik sine første kærester. Min hed Marianne, kan jeg huske.

En dag kom Dalby hen til Svend Erik, Pauli og mig, mens vi sad op af kabinedørene og soled os. Han spurgte, om vi ikke havde lyst til at spille til den årlige svømmeopvisning. Det havde vi! Svømmeopvisningen var hvert år meget velbesøgt, da en stor del af kommunens børn deltog i svømmeundervisningen. Fiatten blev endnu en gang læsset med instrumenter.

Vi skulle spille både før og efter opvisningen.

Det hele gik godt, men dét jeg husker bedst, er Paulis mor:

Paulis skjorte var, mens vi spillede, uheldigvis krøbet uden for bukserne. Resolut sprang hun hen til Pauli og fik med et snuptag hans klæder bragt i orden.

Poor Souls og Hit House

En af mine klassekammerater, Kaj, spillede også i orkester. De kaldte sig The Nights og optrådte i pyjamas! Da de på et tidspunkt manglede en trommeslager spurgte Kaj, om det ikke var noget for mig. Jeg sagde ja, mest fordi Kaj og jeg var ved at blive rigtig gode venner.

Dét med at optræde i pyjamas var ikke noget for Kaj og mig. Så vi fik gen-

nemtrumfet, at vi ændrede navn til Poor Souls. Hermed var det ikke længere nødvendigt at klæde sig ud.

Vi øvede i en børnehave i Trørød. Bandet bestod, foruden Kaj på bas og mig på trommer, af John på guitar og sang, Klaus på guitar og sang. John og Klaus var et par år ældre end Kaj og mig.

Med dette orkester var vi tit ude at spille. Vesterbro Ungdomsgård, PUK – Politiets Ungdoms Klubber, mm.

Vi spillede en del gange på et værts-hus i Københavns Sydhavn som hed Centralcafeen. Her gik det ofte hedt til. Det skete mere end én gang, at Kaj og jeg måtte krybe i skjul bag vores forstærkere for at undgå at få stole og borde, som fløj igennem luften, i hovedet.

Ved et usandsynligt held fik vi et fjorten dages engagement i Hit House, tidens absolut førende poptempel.

Her fik vi lov til at varme op til alle de kendte navne. Det var en fornøjelse at komme i skole næste dag og fortælle kammeraterne, at Rudolph og Jens fra The Defenders eller Erling "Mozart" Madsen fra Beefeaters havde hjulpet os med blækregning og dansk stil.

■ *Group Haystack 1964, Hørsholm Skole. Fra venstre: Svend Erik Nielsen, Birger Julian Nielsen, Paili Kragh-Pedersen. Svend Erik og Pauli var mest til Cliff Richard og Elvis Presley, mens jeg var mest til The Beatles, hvilket afspejler sig i vores frisurer.*

I midten af tresserne fik Hørsholm, ligesom så mange andre byer i den størrelse, sin egen popklub. Den holdt til i pavillonen på Vejlehus og bar navnet Hørsholm Teen-Club. Bokseren Bent Mark var undertiden udsmider og havde ofte sit hyr med at styre gemytterne.

I 1968 var der en del andre problemer at tage stilling til. I juni var det eksamens-tid, og det uundgåelige spørgsmål meldte sig for mange unge: Hvad skulle man tage sig til efter endt skolegang. Jeg lagde trommestikkerne på hylden uden ambitioner om at finde dem frem igen.

Poor Souls fortsatte med at spille uden mig, men gik efterhånden i opløsning. Orkestrets sanger Klaus Persson fik som solist op igennem halvfjerdserne et par mindre hits i radioprogrammet "Dansktoppen".

Jeg fik min realeksamen og blev ansat som kontorelev i et firma, Trekroner, som solgte autoværn, kilometervis af autoværn. Firmaet lå i kvarteret omkring Glyptoteket i København. Mit arbejde bestod for det meste i at kede mig.

Son of Mad Blues Band

Heldigvis kom et par gutter en aften forbi Lobeliavej, hvor min familie havde boet siden 1965. De havde af min gamle ven Kaj, fået at vide, at jeg kunne spille på trommer, og de stod netop og manglede en trommeslager, da deres faste var taget på påskeferie i Norge. De havde tilmeldt sig en radiokonkurrence, hvor man kunne vinde titlen "Danmarksmester i beatmusik". Men i første omgang gjaldt det Københavnmesterskabet, hvorfra man kunne sikre sig en plads i den endelige finale. Det var til denne delfinale, de havde brug for en trommeslager. Jeg sagde omgående ja til tilbuddet.

Konkurrencen foregik i Danmarks Radios Koncertsal. Ti orkestre skulle dyste foran et levende publikum og koncerten blev transmitteret i radioen.

Vi vandt! Og gik videre til finalen, hvor jeg dog ikke deltog. På det tidspunkt var den faste trommeslager vendt tilbage fra sin skiferie. Ved finalen blev orkestret, som kaldte sig Son of Mad Blues Band, nummer fire. Men vi vandt trods alt Københavnmesterskabet.

Efter nogle måneder troppede gutterne endnu en gang op på Lobeliavej og spurgte, om jeg havde lyst til at blive fast medlem af bandet. Det havde jeg.

Bandet bestod af Palle Olsen, bas; Fredrik Søegaard, sang og guitar; Jørgen Hage, guitar; og mig på trommer. Vi øvede hos Palle i Humlebæk, og blev vel nærmest betragtet som et Humlebækorkester, selv om tre af os kom fra Hørsholm.

Nu var de hjemmelavede forstærkere og billige kopiguitarer erstattet med langt mere professionelt udstyr. Og vi havde eget folkevognsrugbrød til at transportere os rundt til de forskellige engagementer. Vi var husorkester i københavnerklubberne Galleri 101 og

■ *Group Haystack 1964. Skolegården, Hørsholm Skole. Billedet er taget af Niels Jørgensen, en trofast fan.*

Klub 27, to af landets populære hippie-in-steder. I Klub 27 fik vi på scenen altid selskab af den nok så berømte "Konge af Thylejren", ProvoKnud, som dansede rundt på scenen i sin helt egen verden.

Hjemme i Hørsholm var der en del talentfulde orkestre i slutningen af treserne. Mange af musikerne skulle senere komme til at præge den danske musikscene op gennem halvfjerdsene og firserne i grupper som Tøsedrengene, Skovsen og Ingemann, og mange flere.

En Hørsholmgruppe som var smækfuld af talent hed Golden Gate Blues Band. Ikke mange kan huske bandet i dag, men det var en samling 14-15 årige drenge, Jan Flindt, Pece, Peter "Botche" Svendsen og Michael Drewsen. Mig bekendt er det kun Olav "Pece" Gudnason, der har skabt sig en karriere inden for musikken.

Efter at have langet et par tusind kilometer autoværn over disken, var jeg kørt træet og sagde op. Jeg søgte optagelse på Birkerød Statsskoles nyoprettede

■ *Poor Souls spiller til skolebal på Hørsholm Skole 1967. Fra venstre ses: Klaus Persson, Birger Julian Nielsen, John Christensen. Klaus Persson var en habil sanger, der som solist fik flere hits på DRS populære program "Dansktoppen". Billedet er taget af elevrådsformand Erik Weinreich.*

HF-afdeling. Der var imidlertid over et halvt år til de næste hold skulle starte efter sommerferien.

Ventetiden skulle udnyttes fornuftigt. Jeg fik arbejde på Usserød Bryggeri. En hyggelig arbejdsplads, hvor jeg kendte de fleste fra gadebilledet i Hørsholm. Nogle

af arbejderne havde jeg gået i klasse med på Hørsholm Skole.

Jeg blev optaget på Birkerød Statsskole i august 1969, begyndelsen til et langt studieforløb, som endte med en læreruddannelse i 1980 - men det er en helt anden historie.

Museumsforeningen for Hørsholm og Omegn

I besættelsesårene opstod der et ønske om et lokalhistorisk museum i Hørsholm. I 1944 blev Museumsforeningen officielt stiftet, og samme år kunne foreningen åbne Hørsholm Egn Museum. I 1952 overgik Hørsholm Egn Museum til en status som selvejende institution, og foreningen fortsatte herefter som museets støtteforening.

Fra 2014 blev Hørsholm Egn Museum en del af organisationen Museum Nordsjælland. Foreningen har en repræsentant i Museum Nordsjællands bestyrelse, og fortsætter sin virksomhed som støtteforening, og som lokalhistorisk forening i Hørsholm og omegn. Museumsforeningen har inden for den nye museumskonstruktion en vigtig mission i at fastholde museets lokale forankring og kontakten til dets brugere. Herudover bidrager foreningen økonomisk til udgivelsen af årbogen, som gratis tilsendes foreningens medlemmer.

Selv om museet og foreningen er to selvstændige organisationer, er der til daglig et

■ *Hørsholm Egn Museums bygninger 2005.*

tæt samarbejde omkring begge parter aktiviteter. Foreningen nyder godt af museets faglige kompetencer og museet kan trække på foreningens praktiske hjælp til formidlingen. Det er Museumsforeningens vision at skabe forståelse for fortidens betydning for nutidens borgere og gøre det muligt for fremtidens borgere at finde deres historiske rødder. Som medlem af Museumsforeningen støtter du det aktive arbejde for at bevare vores historiske fortid og er med til at sikre, at politikerne husker, at vores fortid er værd at bevare for eftertiden.

På vores hjemmeside: www.museumsforeningen.dk kan du se mere om vores arbejde.

MUSEUM NORDSJÆLLAND
HØRSHOLM

www.museumns.dk